

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

1/2010

Цена 80 динара

Епископ шумадијски Јован
*Божична и
светосавска
посланица*

Зоран Крстић

Гордана Јоцић

Ђузепе Ђурђенти

Руслан Новакович

Патријарх српски Иринеј

ПРАВОСЛАВНА Галерия

Томашитус (Букурешт)

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ Каленик

Излази са
благословом Његовог
преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXXI
Број 1, (187), 2010.

Издавач
Српска православна епархија
шумадијска

Излази
шест пута годишње

Главни и одговорни уредник
Никола Миловић, протојереј

Заменик главног и одговорног
уредника
Негослав Јованчевић

Редакција
Др Зоран Крстић, протојереј -
ставрофор
Милић Марковић, протојереј
Марко Митић, протојереј
Рајко Стефановић, протојереј
Драган Икић, јереј
Небојша Младеновић, јереј
Гордана Јоцић
Владан Костадиновић

Уредништво и администрација
"Каленик"
Владимира Роловића број 1,
34000 Крагујевац,
e-mail :
n.milovic2@gmail.com

Тираж
5000 примерака

Дизајн и припрема
Дејан Манделц

Штампа
БЕОШТАМПА, Београд

271.222(497.11)
ISSN 182-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

<i>Свјатјејши Господин Иринеј, нови патријарх СПЦ.....</i>	<i>2</i>
<i>Божјиња посланица епископа шумадијског Г. Јована</i>	<i>6</i>
<i>Светосавска посланица епископа шумадијског Г. Јована</i>	<i>8</i>
протојереј ставрофор др Зоран Крстић, Себедатна, Делотворна	
хришћанска љубав.....	10
Ћузепе Ђурђинти, Апологетика светог Јустина Филозофа као	
први сусрет платонизма и хришћанства.....	12
Гордана Јоцић, Србија и православни црквени медији.....	16
Руслан Новакович, Манастирска медицина.....	26

Из летописа Епархије шумадијске
Нова издања
Изложбе
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете епископа шумадијског Г. Јована
Дечија страна

ЧОВЕК ПО БОЖИЈОЈ И ЉУДСКОЈ МЕРИ

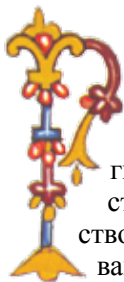
„У овом, најсвечанијем тренутку у мом животу, након тренутка када сам промишља Божјијом и вољом Духа Светога овде хиротонисан за епископа славне Епархије моравичке, срце моје дрхти као лист јове када га ветар покреће. Постављам питање, пре свега себи, а можда и онима који су ме изабрали, да ли сам достојан овога високога звања и почести, ове части и дара Божјијег? Надам се благодати Божјијој да ће ми помоћи да оправдам оно што ми је поверено, али не само речју већ и животом. Обично, када се патријарх бира и уводи у овај свети трон, он излаже свој програм. Ја немам свој програм, већ само Јеванђеље у коме Господ каже – идите и проповедајте... Браћо архијереји, позвани смо да носимо крст, који је веома тежак. Позивам вас зато да га носимо заједно, и да у сагласју крмаримо бродом Цркве Христове. Нема потребе да тражимо пут којим бисмо кренули. Пут ка Христу, истини и правди утврдио је још свети Сава, и на нама је само да га следимо. То су чинили и славни претходници на челу Српске Цркве – Димитрије, Варнава, Гаврило, Викентије, Герман и непоновљива људска и обожена личност патријарха Павла“ (патријарх српски Господин Иринеј, на устоличењу у београдској Саборној цркви, 23. јануар 2010)

Након окончања изборног Сабора Српске православне Цркве, 22. јануара 2010. године, звона београдске Саборне цркве обзнанила су да је за наследника патријарха Павла изабран Господин Иринеј, епископ нишки (1975-2010). Монашки постриг примио је од патријарха Германа октобра 1959. године у манастиру Раковици, да би затим у београдској цркви Ружици био рукоположен у чин јеромонаха и постављен за професора у призренској Богословији, коју је и сам похађао пре богословских студија у Београду. Недуго после упућен је на постдипломске студије у Атину, а по повратку је поново професор Богословије у Призрену и управник Монашке школе у манастиру Острогу, одакле се враћа у Призрен где је постављен за ректора Богословије. За викарног епископа патријарха Германа изабран је 1974. године са титулом епископа моравичког, а годину дана касније, 1975, изабран је за епископа нишког.

Његова светост патријарх српски Господин Иринеј (у свету Мирослав Гавриловић) рођен је 1930. године у селу Видова код Чачка.

УВЕК ЋУ БИТИ ЗА ОНО ШТО ЈЕ ПРАВЕДНО, КОРИСНО И ШТО НИКОМЕ НЕ ШТЕТИ (Архипастирске речи током три и по деценије)

Ођен сам у средини где се чуо звук звона мале српске Свете горе. А мала српска Света гора су овчарско-кабларски манастири. Још у раној младости напустио сам гимназију и отишао, са 15-16 година, у манастир Преображење у Овчару, са дивним братством. После седам-осам месеци, један образовани монах посаветовао ме је да ипак наставим школу. Рекло би се да сам изгубио годину дана, али та година је трасирала мој животни пут. Вратио сам се и завршио гимназију, затим отишао у призренску Богословију, тада једину у нашој земљи, и потом завршио Теолошки факултет, али увек са идејом да постанем монах.

Кад сам дипломирао и рекао патријарху Герману да желим да радим у Богословији, одговорио ми је да, ако тако хоћу, треба то да учиним одмах. Замонашио сам се, рукоположио и отишао у Призрен као свештено лице. Било је то 1959. године, од тада сам монах. Био сам у Призрену до 1963, затим сам провео у Атини годину дана на постдипломским студијама теологије, али је искрсла потреба да се

вратим и нису ми дозволили да останем још две године и довршим те студије. Остао сам у Богословији до 1967, а онда сам постављен за управника Монашке школе у Острогу. Тамо сам провео две и по године, па сам изабран за ректора Богословије у Призрену, где ме је затекао избор за епископа-викара, који је помоћни епископ патријарха. Годину дана касније, 1975, изабран сам акламацијом за епископа нишког. У Сабору патријарх увек предлаже избор и викара и епископа, па је јасно какав је, кроз све то време, могао бити однос патријарха Германа према мени.

Увек сам био доста близак патријарху Павлу. Он је био призренски епископ тридесет три године, био је тамо у време када сам ја био професор и ректор. Знам га као изузетног човека, искреног, критичког према себи и другима, уздржљивог и врло скромног живота. С ким год је разговарао, увек је говорио оно што је мислио. Био ми је професор на трећој години Богословије. Тада је био у манастиру Рача, па је искрсла потреба за наставницима и он је то радио годину дана, али није хтео дуже. Предавао је апологику и руски језик.

Знамо се и пре но што се замонашио. Он је Славнонац, 1941. године разболео се на плућима и дошао у овчарско-кабларске манастире код Јелисеја Поповића, катихете Чачанске гимназије и старешине манастира Свете Тројице, изузетно доброг човека. Ту се опоравио, упознао са оцем Јулијаном, касније игуманом студеничким, прешао код њих у Благовештење, замонашио се и остао. Тако сам га знао још као Гојка Стојчевића. Управо када сам писао молбу за Богословију, он ми је помагао и показивао како то треба написати.

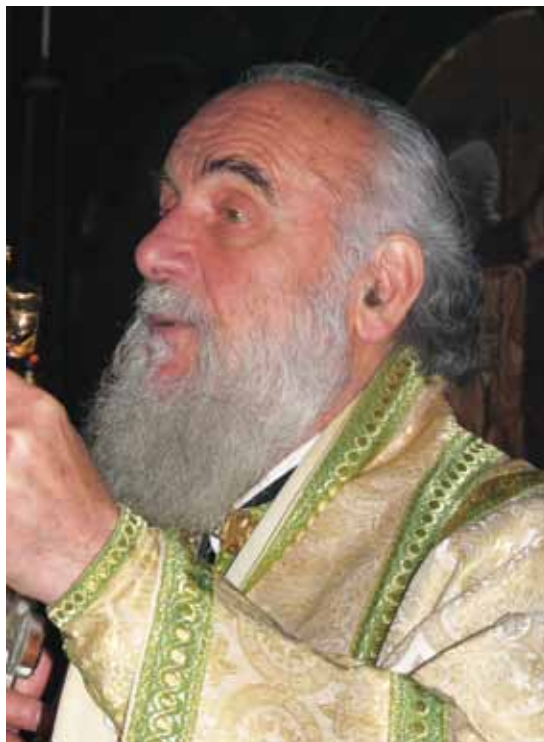
Најважније је то што смо у Епархији нишкој сачували облик црквеног живота. Ако нисмо много напредовали, бар није назадовано, сачувано је оно што је вредно. Сачували смо кохезивност свештенства. У епархији данас има две стотине свештеника, никад с њима нисам имао проблема. Наравно, бивало је различитих ситуација, људи су људи, а тридесет година није мало.

Данас са локалним властима Ниша имамо односе који су нормални и природни Цркви. Мислим да Црква не жели да одлучује о ономе што је се битније не тиче, али не жели ни да ћути онда када треба да се чује њен глас.

У последњих дванаест година направљено је у овом крају више цркава него сто година уназад. Тако је хтео народ. У околини Крушевца градили су ноћу, јер нису имали дозволу. У селу близу Ниша направили су цркву поред гробља, опет без дозволе, па их позвали у општину и питали шта сад да раде. Ови што су градили рекли им да ћуте и, ако их неко пита, да кажу да је то капела за гробље, па ће бити и вуци сити и козе на броју. А ако хоће проблем, онда нека руше! И остала је црква...

Започето је стотинак цркава, неке су завршене, неке се још граде. Осим Хиландарског метоха, започетог почетком деведесетих, све остало грађено је касније. Највећа је црква Светог цара Константина и свете царице Јелене у великом парку Светог Саве, на раскршћу Булевара Немањића и Византијског булевара. Много тога ишло би брже, али нас је, нажалост, задржао пожар у Саборној цркви, 2001. године.

Нишка епархија се налази у једном релативно пасивном и сиромашном крају наше државе где се и Црква и становништво већ дуги низ година суочавају са озбиљним економским проблемима. Због миграције становништва у градове последњих двадесетак година, села око Бабушнице, Црне Траве, Сврљига, Заплања, Пусте Реке, а у новије време и Тополице, више су него преполовљена. Остала су без подмлатка и наде у будућност. Школе

које су не тако давно имале од 500 до 1000 ученика, сада су сведене на неколико десетина ђака. Црква је данас због тога суочена и са проблемом материјалне егзистенције свештеника у тим крајевима, који, као што се зна, живе од парохијских принадажности. Министарство вера преузело је на себе да плаћа социјално и здравствено осигурање за четрнаест свештеника из најугроженијих парохија. Има наговештаја да би они могли бити и материјално помогнути, али то тек треба да се реши. На ове невоље сиромаштва дошле су и избеглице. Најпре из Хрватске и Босне, а касније и са Косова. На терену Епархије сада живи више од двадесет хиљада избеглица.

Њихов положај је очајан. Ми као Црква у мало чему можемо да им помогнемо и то ужасно стање некако олакшамо осим што са њима и материјално угроженим становништвом Епархије делимо помоћ која нам стиже углавном из Грчке.

У Ниш сам дошао пре три деценије као својим, а као епископ сам га прихватио као своју духовну породицу, јер осим вас ја, као епископ, и немам другу породицу. Велика је то част бити владика једне од најстаријих епархија, Епархије нишке, и остати на њеном челу свих ових година. Али цео мој животни пут и све што сам током њега чинио није дело моје заслуге већ промисла Божјег. Мени зато остаје да на свему благодарим Богу! А брод Епархије нишке је понекад бродрио спорије, понекад брже, али увек право, руковођен Спаситељем.

Наследио сам три цркве у Нишу, а сада их имамо, хвала Богу, девет. Поднели смо захтеве за градњу још две цркве – Свете Петке и Светог Василија Острошког. Још када бисмо подигли две-три решили бисмо проблем на дуже време, јер само у граду Нишу живи више од триста хиљада људи. Можда бисмо и више подигли да 2001. године није дошло до пожара на Саборној цркви која је тек тада била реновирана. За накнадну санацију потрошено је додатних два милиона евра што нас је онемогућило да средства усмеравамо на градњу других цркава. По селима имамо доста цркава, али градови су заостали. Подигли смо и нове цркве у Лесковцу и Крушевцу.

Косово и Метохија нису узгубљени и једноставно наш народ то никада неће прихватити. То је света српска земља где је стварана наша држава, историја и култура. Све док су тамо наше највеће светиње, као Дечани, Грачаница, Богородица Љевишка и Пећка патријаршија, Косово никада неће бити изгубљено. Јевреји су дочекали да после две хиљаде година уђу у Јерусалим. Надам се да ми нећемо чекати толико,

јер је Косово у Србији и Србија је на Косову.

Нажалост, наша браћа на Косову и Метохији већ неколико година се налазе у стању „Великог петка” и неће доживети Васкрс као сви остали слободни људи. Тешко је схватити и разумети да европски и амерички свет у којем је хришћанство основа њихове културе може да заузме такав став према једном историјском народу као што је наш. Срби су својом косовском баштином дали значајан допринос светској култури, тако да све што се догађа у јужној српској покрајини не може бити схваћено, а још мање оправдано. Вероватно ће историја објаснити ово време и да ли је реч о завери или интересима које ми још не схватамо. Али, страшно је да данас у XXI веку људи не смеју због страха да изађу из својих домова како би

обрађивали имања. Треба да помогнемо и нашој држави која се труди и све чини да одбрани Косово од оних који хоће да га приграбе. Црква мора ту помоћи, не жалећи труда, ако треба чак и страдања. Косово је наша света земља, наш Јерусалим. Ако заборавимо Косово, заборавиће и нас Косово. Трагично је што после овог свечаног чина треба да пођемо

у Пећ јер је тамо главно устоличење у трон српских патријараха. Да ли ћемо моћи? Хоћемо ли отићи у туђу земљу? Да ли ћемо моћи да посетимо Дечане, Грачаницу, Богородицу Љевишску и остале светиње?

То је (на Косову) процес који није завршен и који траје. Држава је најпозванија да чини своје, а Црква своје. Ићи ћемо у Пећку патријаршију која је центар наше Цркве.

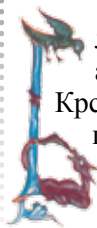
О односу Цркве и државе не би требало много да размишљамо. Ми имамо у нашој историји времена која сведоче о односу државе према Цркви као својој и исти такав однос Цркве према држави. Памтимо и период када тај однос није повољан по Цркву, али, хвала Богу, то време је иза нас. Садашњи курс државе је добар и надамо се да ћемо унапређивати однос и да ће то бити од користи и за Цркву и државу нашу. Доносим лепо искуство из Ниша и других места. Успоставио сам добар однос и желео бих да такав буде и у Београду. Ми смо једна целина, један организам и треба да радимо и помажемо једни друге. Држава да ради свој посао, а ми као Црква свој, а зна се које је наше поље рада.

Увиђамо потребу ангажовања, јер све је већи број сиромашних, оних без посла и треба да учинимо у нашим приликама све што је могуће да тим људима помогнемо. Древна пракса Цркве одувек је да осим проповеди и другачије помаже. Тај посао Цркве требало би да буде активнији у наше време.

Јубилеј Миланског едикта требало би да окупи све представнике који носе име хришћанске заједнице, јер то је тада била једна Црква. Требало би да то буде прилика да се нађемо сви и да поразговарамо. Јеванђеље каже да сви будемо једно у Христу. Никакви конкретни кораци нису предузимани око долазка папе и не знам ни у којој ће мери то бити. Прослава периода када је донет Милански едикт јесте прилика да се, а што је и најљудскије, остваре први контакти. А онда да се то и настави и да се оно што се у историји десило поправи.

БЛАГОДАЋУ ЈЕСАМ ОНО ШТО ЈЕСАМ

Беседа Господина Иринеја, епископа моравичког на архијерејској хиротонији

лагодат Божија ме уздиже на висину архијерејског служења, да проповедам силу Крста Његовог животворног – тај знак на коме се показала у свој пуноћи својој *ширина и дужина и дубина и висина* Божије љубави (Ефесцима 3, 18) према роду људском, тај знак који је сила онима који се спасавају, а безумље и лудост онима који гину.

Изволисја Духу Светоме и Светом архијерејском сабору Цркве те „нађе за добро“ да ме уздигну на висину епископског звања и учине приставом Божијим, не да господарим него да служим, онако као што је Син Божији, вечни Архијереј, служио људима и дао живот свој у откуп за многе; онако као што су служили и свети апостоли и трудили се да буду *свима све* (Прва Коринћанима 9, 22), онако као што је служио свети Сава и безбројни угодници нашега рода и племена.

Знам да данас није лако бити црквени пастир, а колико је тешко и одговорно бити архипастир. Живимо у времену грубог материјализма и још опасније и по веру погубније равнодушности према светим идеалима Цркве. Све је мање жеље и љубави за упознавањем речи Божије *која је корисна за учење, за поправљање, за поучење у правди* (Друга Тимотеју 3, 16). Епископ је тај који је позван да проповеда Реч Божију у *добро време и невреме, и да име Христово изнесе пред незнабошце, царе и синове Израћеве* (Дела 9, 15). Свестан сам своје слабости и недовољства за овако велико звање и овако узвишену мисију у Цркви Христовој. Када су за ову службу сматрали себе недостојним величине и умови, као што су били свети Јован Златоусти, свети Григорије Богослов и многи други, шта да кажем ја, који нисам достојан да им одрешим ремена на обући

њиховој. Али, вера у Господа Исуса Христа и вера у истинитост речи Његових, реченим апостолима: *Ја сам са вама у све дане до свршетка века* (Матеј 28, 20), разгони страх из душе моје. И до мога срца тајанствено допиру речи Пастироначалника Христа упућене Апостолу незнабожаца: *Доста ти је благодат моја, јер се моја сила у слабости показује*. Дакле и ја ћу се најрадије похвалити слабостима својим да

остале старије у Христу браће архијереја, молитвену помоћ и подршку браће свештеника оба реда, сарадника на делу Божијем.

Поставши епископ свете Српске Цркве не знам и немам другог програма живота и епископског рада осим програма даног у светом Јеванђељу Христовом; у светим канонима једне свете саборне и апостолске Цркве, како их тумаче и објашњавају богомудри и богоносни Оци и Учитељи Цркве, и у вековној Светосавској традицији наше свете Цркве и благочестивог српског народа. Јеванђелско-светосавске идеале и јеванђелско-светосавски пут следићу у благодатној борби вере за добијање нераспадљивог венца и владичанства бесмртног у Царству Божијем.

Благодарим Вама, Ваша светости, а преко вас и члановима Светог архијерејског сабора, што ме за верна примисте и постависте у службу апостолску (Друга Тимотеју 1, 12). Нека је срдачна хвала и Вама богољубиви архијереји и пастири за ваше учешће и молитве у овом благодатном чину.

Држећи се заповести светог Апостола да се сећамо наставника својих, у светом и најсвечанијем тренутку мога живота са посебном захвалношћу и благодарношћу сећам се својих наставника, који су са великом љубављу и стрпљењем вајали лик Божији у мени и допринели да будем призван у ово звање свето (Друга Тимотеју 1, 9). Овде се у првом реду сећам мојих духовних наставника и учитеља који су просијали вером и светим животом у манастирима мале српске Свете горе, у којој сам и ја извесно време обитавао и у којима сам окусио *даре небеског и силе овога света* (Јеремија 6, 4). За све њих се топло молим Господу.

Са дужним поштовањем сећам се своје драге Богословије у Призрену, драге наше мајке, задужбине великог хришћанина родољуба Симе

Андрејевића Игуманова, у којој сам као ученик, наставник и васпитач, на крају и као ректор, провео близу две деценије. Она је увек држала високо заставу јеванђелско-светосавске философије живота и идеале косовских мученика који су положили живот свој за „крст часни и слободу златну“, знајући шта дају и зашто га дају. Сећајући се својих сарадника на великом делу сејања Речи Божије и својих ученика – тих чудесних њива на којима зрно горушичино велико дрво постаје, призивам Божији благослов на све њих са молитвом Богу да и даље, као и до сада, из куће Симе Игуманова излазе свети и честити служитељи људског спасења.

(Саборна црква у Београду, 14. јул 1974)

се усели у мене сила Христова (Коринћанима 12, 9).

Свештеничко достојанство не даје се по заслуги, већ по милости и благодати Божијој. Благодаћу јесам оно што јесам, узвикује највећи ревнител у проповедању и остварењу светог Јеванђеља.

Приклањајући колена своја пред вољом Божијом и вољом Светог архијерејског сабора свете Српске Цркве, коју Ви, Ваша светости и Преосвећена браћо архијереји, спроведосте у дело призвавши Духа Светог и посветивши ме за епископа Христове Светосавске Цркве и тиме ме причислисте у Ваш свети збор, обећавам да ћу се свим силама својим трудити да не пустим у немир дар Божији који сам данас примио и не ожалостим Духа Светог. Уздам се у свесрдну помоћ у саветима и искуству Ваше светости и

Ј О В А Н

МИЛОШЋУ БОЖЈОМ СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП ШУМАДИЈСКИ,
СВЕШТЕНСТВУ, МОНАШТВУ И ВЕРНОМ НАРОДУ БОГОМ ЧУВАНЕ ЕПАРХИЈЕ
ШУМАДИЈСКЕ; БАЛГОДАТ, МИЛОСТ И МИР ОД БОГА ОЦА, И ГОСПОДА НАШЕГ
ИСУСА ХРИСТА, И ДУХА СВЕТОГА, УЗ НАЈРАДОСНИ БОЖИЋНИ ПОЗДРАВ:

МИР БОЖЈИ – ХРИСТОС СЕ РОДИ!

*Јер ви знате благодат Господа нашег Исуса Христа,
да је Он, будући богат, постао сиромашан вас ради,
да би се ви обогатили Његовим сиромаштвом
(2 Кор 8, 9).*

Тако се Најбогатији, који је сишао са престо-
ла Очевог, Спаситељ свих бића и све твари, родио у
највећој сиротињи. Свети апостол Павле каже да је
ово било потребно да би се људи обогатили његовим
сиромаштвом. И заиста из овакве беде: моралне, ду-
ховне и материјалне, засијало је Сунце Правде, како
се пева у Божићној песми. Родила су се нова наче-
ла да су сви људи браћа, јер су сви подједнако си-
нови једног Оца Небеског. *Они који су седели у
тами угледаше светлост велику* (Мт 4, 16). Та-
кав духовни преображај није се могао ни замисли-
ти у оно време, а мислим да и данас то тешко могу
објаснити социјалне и друштвенополитичке теорије.
Са Божићем, то јест, са рођењем Господа Христа,
засијали су нам богатство братске љубави, осећање
једнакости, чежња за правдом и слободом.

Улазећи у Нову годину, државници, политичари,
социолози, аналитичари, економисти, како из наше
земље тако и из целог света, поручују нам да по-
лако излазимо из појединих криза, и дај Боже да је
тако, и то нас радује, и томе треба сви да тежимо,
али је велики број и оних који сматрају да је наше
време и поред тога оптерећено великим невољама.
Статистике говоре да је много људи у свету глад-
но и да умиру од глади. Многи се људи осећају не-
сигурним. Међународни и породични односи се
погоршавају. Да не говоримо о моралној и духовној
беди нашег времена, која далеко превазилази сва
ова материјална сиромаштва. Мржња, злоба, завист,
отуђење, дрога и други пороци, разарају срце и душу
нашег народа. Поред свих криза које су присутне и
код нас и у свету, највеће су, рекао бих, духовна и
морална криза које произилазе једна из друге и које
једна другу узрокују, али нисам сигуран да много ра-
димо на њиховом превладавању. Сведоци смо све-
га овога. Пред нас се поставља питање: како, да ли
умемо, и да ли поред свега што нас окружује може-
мо да се у оваквим приликама радујемо овом за нас
најрадоснијем празнику?

Свети апостола Павле нам поручује: *Радујте се
свагда у Господу, и опет велим радујте се* (Фил 4, 4).
Ова радост је заснована на вери у Бога Творца и не
само Творца, већ и Сведржитеља и Промислитеља
свих догађаја и збивања. Ту вашу радост не може
вам нико одузети, крепи нас сам Спаситељ (Јн 16,
22). Стога никад не смемо да будемо песимисти,

ин Божји је рођен у навећој сиротињи, драга
браћо и сестре. За Њега не само да није било
места у палати, већ га није било ни у дому. Шта-
ла је била први Његов дом, јасле Његова колев-
ка, а први Његови поклонници били су пастири.

Христос је рођен у време највеће моралне и
духовне кризе у свету, у доба највећег духовног си-
ромаштва. Тада је царовало безверје и празноверје,
владала је крајња економска и политичка несигур-
ност. У то време Света земља је била под управом
Рима. Римски вазал (слуга) Ирод дошао је на пре-
сто Давидов насиљем, покољима, пустошењима
и до данашњег дана остао је најистакнутији при-
мер тираније. Он је streпео од сваке нове појаве,
од сваке нове личности која би могла бити евенту-
ални ослободитељ јудејског народа, народа Божијег.
Стога је новорођени Спаситељ у првим данима свог
земаљског живота морао да бежи у туђу земљу.

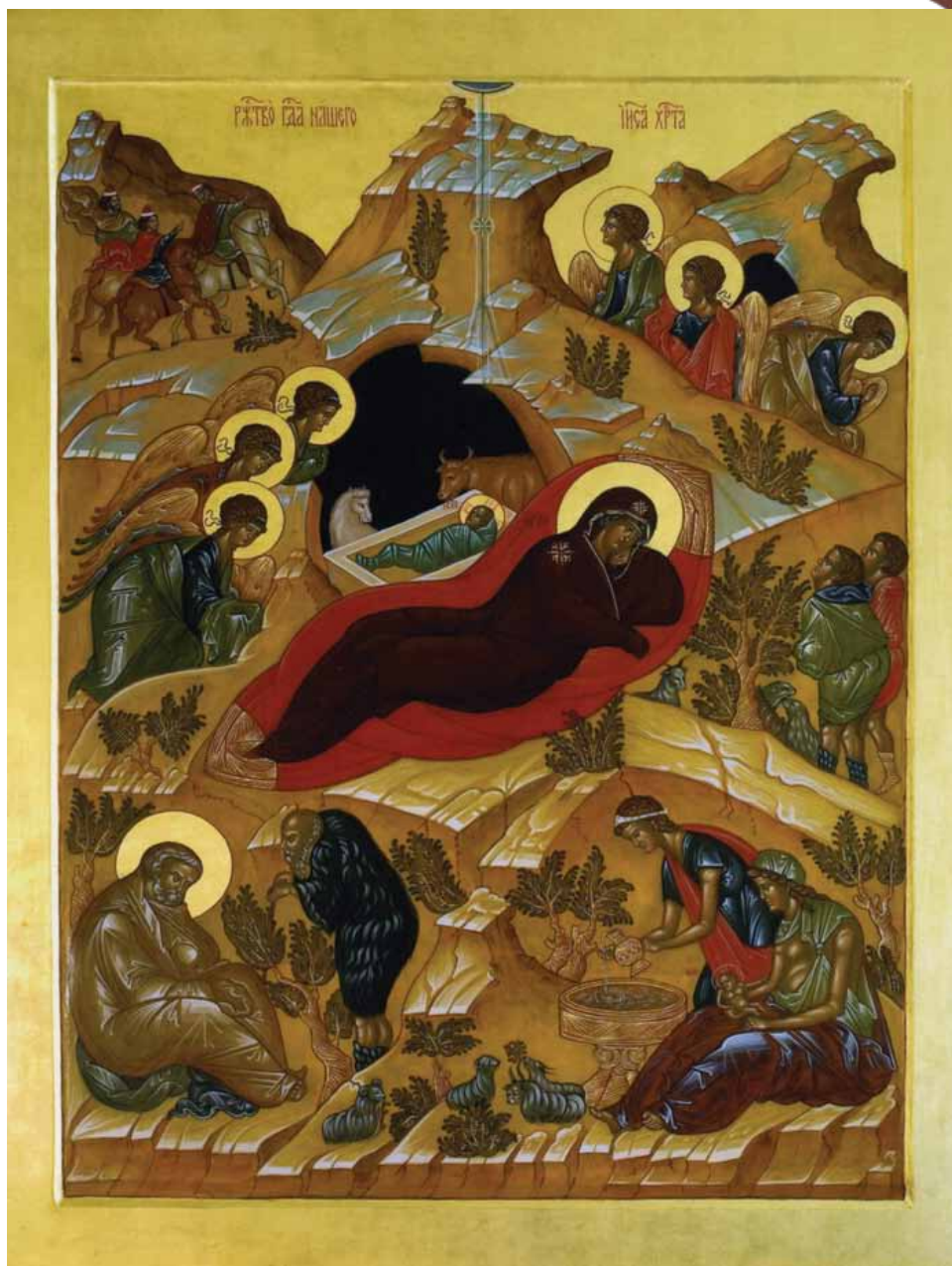
без обзира на прогнозе које чујемо. Бог чини врло често и оно што наша људска предвиђања не могу ни да наслуте. Бог није само створио свет, па га оставио као неку машину да се креће и ради по закону неке следеће нужности. Бог је створио свет и непрестано га и даље ствара, промишља и стара се о њему. Треба да знамо, да верујемо, и то је за нас верујуће људе најважније, да док постоји Спаситељ постоји и спасење. Зато је Син Божији и дошао данас на Божић да нам саопшти да су са Њим дошли мир, правда, љубав и добра воља, како су то и обајавили анђели приликом Његовог рођења целом свету и сваком створењу: *Слава Богу на висини и на земљи мир, међу људима добра воља.*

Са рођењем и јављањем Бога у свету непрестано се јављају и нове наде, нове љубави, нова доброчинства, нови добри односи међу људима. Они долазе често као дубока тајна далеко дубља од свих друштвених збивања. То је извор наше радости и нашег хришћанског оптимизма.

Ми имамо много разлога да се данас радујемо славећи Божић, и поред свих невоља, јер Бог је са нама, само треба и ми да будемо са Њим и да осећамо Његову љубав и милост у срцима нашим, и у душама нашим. Анђеоска песма: „Слава Богу на висини”, позива нас све да славимо Бога на висини, да на земљи ширимо мир а не мржњу, и да учинимо све што до нас стоји да међу људима буде добра воља. То је данас, у овом смутном времену, преко потребно како појединцу тако и породици и друштву, како граду тако и селу, како Држави тако и Цркви.

Зато оци и браћо и децо Свете Православне Цркве Божије у Шумадији, позивам и себе и вас да будемо исповедници Христа Чудеснога, рођеног од Најсветије Дјеве, Пресвете Богородице. Преко Ње Бог је дошао у овај свет, баш онда кад дође пуноћа времена, и зато нам је овај празник – Божић, дошао доносећи мир у душама нашим, мир у срцима нашим, мир са самим собом, са Богом и мир са целим светом.

Зато је Бог дошао да обнови у нама љубав, не пролазну и ништавну, него ону вечну и непролазну, која

је сами Бог. Дошао је да нас помири, јер је Његова љубав мирила и мири кроз векове са Богом све људе добре воље. То је љубав у новорођеном Богомладенцу Христу, она је и данас дошла овде међу нас, да нас приведе живоме Богу и да у тој љубави обједини све људе, да обједини и уједини и Небо и Земљу.

Са тим мислима, осећањима и жељама све вас поздрављам поздравом мира и добре воље:

Христос се роди – Ваистину се роди!

Срећна вам и Богом благословена и берићетна Нова 2010. година.

Ваш молитвеник пред колевком Богомладенца Христа,
Епископ шумадијски
Јован

Ј. Са Јован

ЈОВАН

МИЛОШЋУ БОЖЈОМ СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП ШУМАДИЈСКИ, СВЕМУ СВЕШТЕНСТВУ, МОНАШТВУ И ВЕРНОМ СВЕТОСАВСКОМ НАРОДУ БОГОМ ЧУВАНЕ ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ, БЛАГОДАТ ВАМ И МИР ОД БОГА ОЦА, БОГА СИНА И БОГА ДУХА СВЕТОГА И ДА МОЛИТВЕ СВЕТОГ САВЕ БУДУ СА СВИМА ВАМА

Кроз осам минулих столећа српски народ је имао великих људи. Ти истински велики људи, били су велики у првом реду зато што ни под каквим изговором, нити у име било каквог узвишеног циља, нису правили компромисе са злом. Оно што њиховим делима даје величину и трајну вредност јесте њихова спремност да за добру и праведну ствар поднесу личне жртве. Ако бисмо и по томе мерили, Свети Сава је засигурно највећи Србин у роду нашем, јер је самога себе принео на жртву за свој род.

По чему је још велики Свети Сава? По чему су велики Божији Светитељи? Велики су по томе што је светост Јединога Светога, Бога Живога, обасјала Њихово срце и Њихов ум, што су очистили своју душу и све биће своје, да би се Дух Свети уселио у Њих и они постали живи храм Духа Светога.

Велики су по томе што су се испунили врлинама божанским; те врлине божанске и тај божански благодатни дар и тај божански живот који су примили јесте оно што Њих чини великима, што их чини свељудима и свеприсутнима у свим земаљским вре-

С тога и ви, браћо љубљена, и децо овог светог Учитеља вашег, који вам је показао добри образац ради вашег спасења, последујте за својим пастиром, подвигом добрим и вером чистом и душама преочишћеним и телима неоскврњеним и умовима непорочним и просвећеним савестима, свагда носећи мисао чисту у душама својим, увек готови на свако богољубље, очишћујући се од свакога греха, а избобуљујући у сваком добром делу (Из I Студеничке беседе Светога Саве).

менима. Као што је Дух Свети присутан свуда и на сваком месту, тако су и Божији Свети људи присутни, силом истог Духа Светога, свуда и на сваком месту и у свакоме времену. Зато ми и можемо да их призивамо у својим молитвама, иако су они телесно далеко од нас; иако су се, временски гледано, упокојили у нека древна и од нас далека времена; иако су, као што се догодило са Светим Савом, чак и Њихове Свете и нетрулежне мошти биле спаљене или на неки други начин уништене од руке безбожника. Светитељи Божији су живо присутни у историји благодаћу Божијом, даром Божијим и присуством Живога Бога.

Такав је и Свети отац наш Сава, који вековима ходи и проходи кроз душу нашега народа, и само Бог Живи зна колико се, током ових скоро осам векова од Његовог упокојења, душа људских духовно исцелило, просветлило и осветило силом Његових молитава и Његовог благодатног присуства. Како је дивно и како је величанствено то да смртни људи, по благодати Божијој, постану бесмртни присуством у Њима бесмртног Бога и Божије нестворене благодати.

Свети Сава је био човек велике и дубоке вере у Христа Бога, човек који се разапео на крсту „двоједне” љубави, с једне стране, љубави према Богу, према Христу Богочовеку, према Цркви Божијој и са друге, љубави према своме народу. И не зна се која је љубав у Њему била већа! Ова прва љубав – љубав према Богу, била је испуњење оне прве заповести Христове: *љуби Господа Бога свога свим срцем својим, свом душом својом и свим бићем својим* (Мт 22, 37), а ова друга – испуњење оне друге заповести Христове: *љуби ближњега свога као самога себе* (Мт 22, 38).

Свети Сава је испунио обе заповести – разапео се на крсту и једне и друге љубави и сав сагорео пламеном те Божанске и богочовечанске љубави. Тим бо-

гочовечанским пламеном је горео док је по земљи ходио и народ свој Христом походио и обилазио, на покајање позивао и Речју Божијом просветљивао, док је Јеванђеље Христово проповедао.

Та Божанска и човечанска љубав не само да је Њега и цело Његово биће испунила, него је та љубав кроз Њега и преко Њега била пренета на читава поколења српског народа, и преноси се и данас, у овим тешким временима. Том љубављу према Богу и

човеку Свети Сава за сва времена остаје надахнител и надахнуће, духовни темељ и мера савршенства живота и историјског пута српског народа.

Свети Сава је, као што певамо на Његов празник, “учитељ и путеводитељ пута који води у живот вечни”. Пут Светог Саве је Господњи пут који је утемељен на Истини Божијој, пут који открива Истину и води ка Истини. Јер и та Истина и тај Пут и тај Живот у ствари јесте Личност Христа Богочовека и свеобухватна Тајна која у себи носи и Бога и човека, и Небо и земљу, и прошлост и садашњост и будућност.

Свети Сава нас је упутио путем спасења и живота, научио нас је вери православној и начину живота који израста из такве вере, он нас је научио правој и истинској вери, правом и истинском благочестију по тој вери и побожности. Светим Савом смо постали зрео, хришћински, историјски народ. Светим Савом ходимо кроз таму векова и Светим Савом откривамо и сазнајемо не само своју прошлост, ближу и даљу, него откривамо праву и истинску будућност нашу.

На светосавски пут призван је не само наш српски народ, већ сви земаљски народи, јер су сви призвани да буду крштени у име Оца и Сина и Духа Светог (Мт 28, 19), да би сви једнога Светог Духа примили и тако сви прослављали Свету Тројицу, Бога нашег, који је био зеница живота и бића Светог Саве, и свих оних који су Његови били тада, који то јесу данас, и који ће то бити у будућности.

Молећи се да нам Свети Сава помогне, браћо и сестре, да будемо у слози и љубави, молимо се да по Његовим светим молитвама буде мира и слоге у породицама нашим, у народу нашем, у држави нашој и у Цркви нашој. Помолимо се Светом Сави, који нас је Духом Божијим родио и препородио, да нам помогне да истински живимо животом у Христу и са Христом, онако како је Он живео, онако како су њиме научени, живели и наши свети преци. Молимо се Светом Сави да нам помогне да се одржимо као народ Божији, да се не дао Бог, када изађемо пред Њега, не постидимо због својих дела која нису онаква каква и Он и Његов и наш Господ очекују.

Честитајући вам Српску славу, Светог Саву, позивамо и молимо све вас децо духовна, да без обзира на све тешкоће и на сва искушења са којима се сусрећете, највећу бригу посветите остваривању смисла и циља свога живота, смисла који нам је показао и циља који нам је поставио Свети Сава да призвани на светост, постанемо деца Божија по благодати, онакви какав је био и Свети Сава.

Дано у престоном граду Крагујевцу 27/14. јануара 2010. године

Ваш молитвеник пред Богом и Светим Савом,

ЕПИСКОП ШУМАДИЈСКИ

Св. Јован

СЕБЕДАТНА, ДЕЛОТВОРНА ХРИШЋАНСКА ЛЈУБАВ

Као људи, као створена психо-соматска бића, живимо увек у конкретним животним приликама, у одређеном времену, на одређеном простору, у сасвим одређеним друштвеним, политичким, цивилизацијским околностима. То су чињенице нашег живота, сâм наш живот. Као хришћани опет, дужни смо још да имамо на уму да је то и контекст нашег спасења и наше одговорности кога не смемо занемарити. Озбиљно схватање историјских и културолошких чињеница сваке епохе је одувек, такође, било и претпоставка успешне мисије Цркве. Она се обраћа конкретним људима у својим радостима и надама, жалостима и проблемима који чине њихов живот.

тичари до само пре неколико деценија мислили и очекивали. Али значи да се вера дубоко индивидуализује и да је сваки појединац у потрази за властитом срећом и властитом вером. Наравно да све ово утиче на положај и разумевање улоге Цркве у друштву. Од институције која је вековима давала смисао постојања свих европских, хришћанских друштава, данас постаје тек једна од многобројних животних опција обавезујућа, мање или више, само за оне који се за њу опредељују. То је прва чињеница савременог друштва којој храбро треба да погледамо у очи, свесни и своје сопствене хришћанске одговорности али и разумевајући је као из-

Ваше Високопреосвештенство, Ваша Преосвештенства, Ваша екселенцијо, уважени муфтијо, Ваша Краљевска Величанства, господине министри, часни оци, даме и господо, колеге и колегинице студенти, браћо и сестре,

радујем се што ми је припала част да на овај дивни празник, употпуњен и скорашњим благословом којим је наша помесна Црква благословена добијањем Првог као гаранта свога јединства, вашој љубави и стрпљењу упутим ову скромну беседу.

Више пута сам у уводном делу поменуо реч конкретно. Дозволите ми да сада објасним зашто ми се чини да је овај појам данас посебно важан. Конкретан контекст у коме се одвија наш живот сачињавају две чињенице: прва је да је наше друштво друштво у транзицији, а друга да оно поприма све карактеристике савремених европских друштава која означавамо као постмодерна друштва. Постмодерност као тренутну тачку друштвено-историјског развоја, између осталог, карактеришу и два нераскидиво повезана феномена: наглашени индивидуализам и криза свих великих система који су у прошлости давали смисао људском животу. Постмодерна култура је усмерена на појединца и подстиче његове личне вредности, жеље, амбиције, његову неприкосновену аутономију. Такав појединац више никоме не верује. Загњурен у своје неповерење и скептицизам онемогућује постојање и оправданост било ког система који се бави општим смислом попут Цркве и државе или се, пак, бави општим добром и општим вредностима. Оваква клима никако не значи престанак или нестајање религије, како су то многи теоре-

азов који треба, не да нас води ка анахронизмима и увек јаловим и неодговорним жалом за *прошлим временима*, већ да пробуди најбоље и најснажније стваралачке силе које ће том изазову пружити аутентичан хришћански одговор.

Друга чињеница коју сам поменуо је друштво у транзицији са својим многобројним проблемима, а пре свега проблемом социјалне правде. И ово је, такође, изазов за Цркву. Опет, не у смислу да Црква може да створи праведно друштво, јер то није задатак Цркве, али Црква може и треба утемељеном и промишљеном социјалном речју да укаже, а делом да покаже како се поједини аспекти друштвене неправде могу превазићи.

Хришћански одговор на две поменуте чињенице и проблема савременог друштвеног тренутка који чине саму есенцију Христове поруке и чиме је, како би уосталом другачије и могло бити, проткан живот Светога Саве је – *несебична, себедарна, делатна хришћанска љубав*.

Етос *овога света* је одувек био, јесте и биће властољубље и среброљубље, на које савремени човек реагује својим повлачењем и скептицизмом. Сувише много лажи и изневерених идеала је било да би било коме беспоговорно веровао. Али савремени човек, такође, није мање човек од оног из прошлих времена. И он жуди за топлином, људскошћу, а понајвише за оним који ће га волети. Своје поверење он ће поклонити само ономе у коме препозна искреност и сагласје речи и дела. У односу на хришћанство то изгледа овако – аутентичност и веродостојност и хришћана појединаца и Цркве као заједнице и као институције он ће мерити, не по старим заслугама,

већ по томе колико се јеванђелска порука преноси у конкретни живот. Етос Цркве је етос несебичне делатне љубави у коме категорија ближњег, брата јесте централна и која је мерило наше вере и нашег напретка ка спасењу. Делатна љубав према ближњему мора да буде видљива како у животу хришћана појединаца тако и на институционалном плану. Свако дело љубави према ближњем ће о Христу рећи више него хиљаду речи.

Подсетимо се шта Свети Сава пише у свом Студеничком типикону о давању на вратима:

А оно што ће бити речено и што ви треба веома да чувате, не малу корист и спасење вам умножава. А шта је то? На вратима давање страним и немоћним који су нас покоја ради посетили, због њих и гостионицу сазидасмо... у којој ћемо страној браћи одмора дати и немоћнима да леже, колико моћ допушта да их удостојимо бриге. А наге и босе одевати и обувати старом вашом одећом и обућом... А треба хранити гладне и души давати, као што рекосмо, узаконеним хлебом и вином и сочивом неким од хране ваше претекле... А ово треба од уздржљивости ваше да буде, а ако није могуће, а оно нека од сувишка буде... А не волимо да икога са врата наших празног отпустите...

У 4. глави Јеванђеља по Луки Христос се у синагоги у Назарету поистовећује са Помазаником пророка Исаије чије су основне карактеристике солидарност са сиромашнима и потлаченима. Својим животом и делима Исус је непрестано потврђивао да је Месија сиромашних, и то без остатка *кад учините једноме од ове моје најмање браће, мени учините* (Мт 25, 40). Ово место и овај став су опште познати. Па ипак, и поред скандалозних неједнакости у нашем друштву које вређају људско достојанство, примећује се недостатак дела милосрђа како у широј заједници, тако и унутар црквене заједнице. Таква се дела везују за богатство, за постојање сувишка. У вишедеценијским нашим условима кризе различи-

тих узрока, нико се психолошки не осећа довољно богатим или довољно сигурним за своју будућност и свој начин живота да би се нечега одрекао. Можемо се запитати да ли у Новом Завету проналазимо утемељење оваквом начину размишљања? Евергетидски, добротворни дух и менталитет срећемо и у грчком и у римском античком друштву, дух задужбинарства је до скоро био врло жив. И све је то похвала вредно. Али, Нови Завет нам говори и о другој врсти милосрђа и братољубља. Када апостол Павле у Другој посланици Коринћанима, у 8. глави, похваљује цркве Македоније на скупљеној милостињи он сведочи о пуком сиромаштву њиховом и да они *по могућству и преко могућства добровољно даваху* (2 Кор 8, 2-3). Дакле, овде није реч о вертикалном доброчинству које полази од богатих и завршава се сиромашнима, већ о хоризонталном – свих према свим члановима црквене заједнице. Тако се етос доброчинства, у свету резервисан за неке, у Цркви претвара у свакодневни хришћански етос.

Овај етос – задужбинарства, милосрђа, братољубља, етос служења ближњему ма ко он био, је нешто што се данас од Цркве и хришћана апсолутно очекује и што ставља нашу веру на истинску пробу јер је вера без таквих дела само још једна у низу светских идеологија.

Време је да се служи Господу, по примеру свих светих, по примеру и светих из нашег рода на челу са Светим Савом, кроз несебичну, делатну хришћанску љубав према ближњем. Амин.

(Беседу Себедатна, делотворна хришћанска љубав изговорио је протојереј-ставрофор др Зоран Крстић на Светосавској академији на Богословском факултету у Београду, 27. јануара 2010. године)

АПОЛОГЕТИКА СВЕТОГ ЈУСТИНА ФИЛОЗОФА КАО ПРВИ СУСРЕТ ПЛАТОНИЗМА И ХРИШЋАНСТВА

Расправа пред читаоцима је део из предговора Ђузепеа Ђурђентија критичком издању дела светог Јустина Филозофа на савременом италијанском језику са упоредним грчким текстом (Прва и Друга апологија, Пролог Разговора са Трифоном, Rusconi Libri, Milano 1995)

Јудаизам, паганство, филозофија и хришћанство

Јустинова оригиналност се састоји у покушају да своје делање прикаже, што је могуће боље, као синтезу која је већ изражена кроз културе епохе. Јустин, заиста, представља хришћанство као потпуно испољавање Логоса, који је почетак из којег сваки човек, па стога и свака култура, вуче своју разумност. Он рокушава да створи велико дело: да споји и уједини у тајни Христа паганску ученост и јеврејску веру. Христос – Логос је пуноћа онога што је присутно као клица у грчкој култури и као облик у јеврејском закону, тако да хришћанство постаје права Филозофија и нови Израил.

У историји Израила Логос се открио надањујући пророке; они су, дакле, били сведоци Логоса.

У грчкој филозофији, напротив, Логос се показао путем својих *клица* расутих у разуму сваког човека, у мудрим људима као што су Хераклит, Питагора, Сократ и Платон. Сви ови филозофи су могли да схвате само *један део* истине пошто нису разумева-ли *целокупан* Логос.

Насупрот томе, паганска религија је имала сасвим негативна обележја где се не ради о *једном делу истине*, него о *кривотворењу истине*, изведене од злих духова; они су, да би одвратили људе с пута који води Богу, прикрили своје лажи привидношћу истине, и настојали су да опонашају и кривотворе хришћанско учење. Према Јустину, није случајно да су истински мудраци грчког наслеђа, као Сократ, били прогоњени, што се догодило и са хришћанима.

Исто тако, негативна обележја имају и јереси, кривотворења хришћанства изведена од истих злих духова после доласка Христа; Јустин се устремљује на врло јасан начин против Симона Мага, Маркиона и Менандра Самарићанина.

Хришћанство је, кроз испољавање Логоса, у својој целиности у историјском лику Христа, последично чиста Исти-

на: пророци и филозофи су извукли своје унапред схваћене и делимичне истине из самог Логоса, који их је надањивао или који је био присутан у њима.

Јустин је убеђен у то, и зато се труди да открије колико истине је присутно код грчких филозофа, а посебно код платоничара.

Посредовање између средњоплатонске филозофије и хришћанске вере

Јустин је био први који је настојао да води рачуна о вери на рационалан начин, ако не рачунамо прву двојицу апологета (Кодрата и Аристида) чији је значај свакако кудикамо мањи. Јустин је зачетник хришћанске апологетике и у том смислу се о њему може говорити као о *првом хришћанском филозофу*. Истраживачи су сагласни у тврдњи да је теоријска мисао у оквиру Цркве, па тако и хришћанска филозофија, настала са Јустином, иако се не може рећи да је он створио сопствени филозофски систем, логичан и јединствен, него је једноставно био прави трагач за истином, који је у Цркву унео духовне подстицаје своје епохе, пре свега платонистичке.

Говорили смо о почетку хришћанске филозофије: у стварности је немогуће одредити тачан тренутак или посебан рукопис који означава почетак дијалога између грчке филозофије и хришћанске традиције. Грчке идеје су већ биле коришћене за алегоријско тумачење *Старог завета* пре доласка Христа. Превод Библије на грчки језик је био први корак једног процеса, вредан помена, који је достигао свој врхунац у егзегетским списима Филона Александријског (*si parla di filosofia mosaica*).

Јустинов рад, дакле, није *новост* у апсолутном смислу; осим тога треба признати да су први хришћански писци изражавали двозначан став према грчкој филозофији; с једне стране она

је изражавала најприкладнији језик за разговор о Богу у границама разума; с друге стране она се испољавала као опасност за натприродну димензију Христове проповеди. Код Јустина је равнотежа осетљива; његов ученик Татијан ће више волети да се ослободи ове двозначности, негирајући сваку вредност грчкој филозофији и бацајући се побожно у наручје Објаве. Његов положај је обједињавајући и посреднички између две крајности (које су у овом случају гностицизам и фидеизам) и наговештава целокупну линију патристичке мисли на којој се налазе Атинагора, Клемент Александријски, Ориген и Августин.

Форма платонистичке филозофије, прихваћена од ових хришћанских аутора другог и трећег века, на-

звана је *средњоплатонизам*; овим термином истраживачи означавају струју мисли која се налази на половини између античког платонизма (сам Платон и његови непосредни ученици) и новог платонизма, Плотина и Прокла. Ови мислиоци из прва два века хришћанске ере наглашавају мистично-религиозну компоненту класичног платонизма, што објашњава како су први хришћански аутори пронашли баш у платонизму (а не, на пример, у аристотелизму) најприкладнију филозофију за разговор о Богу.

Значај средњоплатонизма је осветљен баш од истраживача прве хришћанске мисли, који су, обузети проналажењем извора филозофије Отаца, открили историјско значење аутора као што су Албин, Евдор Александријски, Атик, Плутарх, Апулеј Мадаурски, Нуменије Апамејски, Максим из Тира и остали.

Средњоплатонска струја је свечано започета у I веку пре Христа код Евдора Александријског, а у I веку после Христа стварно је остварује Плутарх; у II веку се развија једном мистичнијом линијом пре свега код Нуменија и Максима из Тира, док су се Албин и Атик усредсредили на техничко-филозофска питања. Средњоплатонизам успоставља одређено тумачење Платона, које задржава само неке његове елементе и систематизује их. То је сада Платон кога налазимо код хришћанских писаца чија је зависност према средњоплатонизму била већ са сигурношћу утврђена.

Јустин је из ове струје извео категорије мишљења с којима је покушао да филозофски утемељи веру. Разматра се да ли је његов платонизам трпео већи утицај од Албина и Атика или од Нуменија, али то није проблем који нас овде занима.

Радије бисмо хтели да забележимо једну необичну чињеницу у вези са овим: неоплатонизам је после Плотина био коришћен паралелно од паганских филозофа у корист паганства и од хришћанских мислилаца у корист хришћанства, као што се догодило, само у мањој мери, и у време средњоплатонизма. Целс је написао прво филозофско дело против хришћана користећи средњоплатонске категорије, док су хришћани истовремено, како је већ речено, из средњоплатонизма извели оруђа за теоријску разраду сопственог виђења света и живота.

Средњоплатонизам, дакле, представља једну од карика суштинске повезаности у историји западне мисли.

Споменимо општа обележја средњоплатонизма, да би потпуније објаснили како су хришћани – филозофи препознали баш у овом облику мишљења филозофију најближу хришћанској вери: а) поновно оживљавање *друге пловидбе* Платонове, или димензије трансцендентности (насупротив владајућем материјализму); б) поновно успостављање теорије идеја, које су разумеване као *Божанске мисли* у њиховој трансцендентној појави и као *облици ствари* у њиховој иманентној појави; в) посебна наклоност Платоновом *Тимају*, за разговор који нуди најјаснију Платонову филозофску синтезу са посебним односом према теолошким и космолошким темама; г) само делимично преузимање платонистич-

ке *протологије*, или учења о начелима, које је имало више успеха у неопитагоризму; д) наглашавање религиозног осећања са изливима правог правца тог мистицизма; ђ) поштен живот као Божански наставак и приближавање Богу.

Све ове карактеристике, у већој или мањој мери, налазимо у Јустиновој филозофији, и то прилагођене наметнутим потребама новостворе-

не хришћанске проповеди. Познање Бога, кога нам Јустин представља, заиста изгледа као синтеза средњоплатонског *природног богословља* и *објављеног богословља* преузетог из Светих списа и усмене традиције апостола.

По Јустину, *природно богословље* је искључиво дело људског разума (λογος) који је у потрази (ζητησις) за Богом, али не може да достигне циљ; то је „пут одоздо“, то је платонизам. А *објављено богословље* је дело Божанске милости (χαρις) која уздиже људски разум и дозвољава му проналажење (ευρεσις) Бога; то је „пут одозго“, то је хришћанство. Пошто смо разјаснили овај важан тренутак, када се филозофија и религија одвајају, анализирајмо укратко карактеристике ове хришћанске прото-теологије.

Јустинова Тројична теологија и доктрина Логоса

На првом месту треба истаћи да библијско и филозофско схватање Бога садрже неке веома важне разлике.

Библијско схватање Бога карактерише монотеизам, истицање личног провиђења, а Богу се приписују атрибуту Истине, Стварности, Владара историје, Оца правде, умерености и свих врлина.

Насупрот томе, филозофско схватање Бога је структурно условљено политеизмом кроз различите аспекте и ставља нагласак на друге атрибуте као што су трансцендентност, вечност, непоткупљивост, узрок сваке реалности и недостатак страсти.

Јустин јасно спаја ова два схватања у једну замишљену Тројичну теологију која има намеру да на филозофски начин води рачуна о Јединству и о Тројичности Бога. Главно обележје Бога Оца је *нерођено* и трансцендентно *биће*. Јустин у Богу Оцу види Једно – Биће изван сваке материје које је средњоплатонизам већ разрађивао на академским и перипатетичким текстовима. Али, ако је Бог трансцендентан и надвисује сва људска бића, било би потпуно немогуће упознати га. Због тога је потребно поставити мост преко понора који се простира између Бога и човека; то је задатак Логоса.

Логос, то јест Бог Син је посредник између Оца и света. Јустин покушава да објасни *рађање* Сина полазећи од Оца кроз две метафоре које ће имати важну улогу: метафора „изговорене речи“ и метафора ватре која пали другу ватру. Бог, дакле, не општи са светом само преко свог посредника и не открива себе самог само својом појавом. Логос је, дакле, начин на који се Бог показује људима и уједно је и средство које води према Богу. У почетку се налазио као снага у Богу. Али, непосредно пре Стварања света, произашао је из Бога рођењем и свет је створен Његовим посредством.

Да би одредио правце теологије Логоса, Јустин се придржава како хришћанске традиције, посебно *Пролога* четвртог Јеванђеља, тако и грчке филозофије, будући да су појмови изведени из платонизма и стоицизма (*ripensato in verita platonicamente*).

Грчко учење о спољашњем Логосу заступљено је и код Хераклита који га поистовећује са ватром; слично су говорили и стоици о Логосу/ватри, материји која прожима, влада и управља свим стварима и зато је људски разум само мали део тога. Али, то је платонистичка традиција, укључујући и Филонa и средњоплатонизам, који у највећој мери развија ове идеје.

Изванредност Логоса се темељи на његовом универзалном домету. Ово се може објаснити у односу према свету и према људима у свету. Прожимајући сва места и сва времена, Јустина ће обузети Платонове идеје као и она која ће постати друга Платонова Ипостас.

Јустин сматра, као уосталом раније Филон Александријски, Нуменије Апамејски, Максим из Тира, Албин а затим и Плотин, да Логос обухвата сваку ствар. Јустин се разликује од осталих у наглашавању значаја времена и историје, доследно са својом хришћанском визијом која је *праволинијска*, а не *кружна*. Логос не обухвата само сваку ствар, него и сва времена.

Ако је Логос Христос, онда су хришћани у извесном смислу сви људи, онда су кроз клице Логоса могли, мада нејасно, да виде истину и да је последично доживе. Јустин, као што смо рекли, цитира Сократа и Хераклита од Грка и разне старозавет-

не светитеље; сви пророци су могли да говоре јер су инспирисани Логосом; ово изједначавање чини од филозофије трагање за Христом, а од хришћанства целовити приказ истине.

Христос је врхунац и средиште опште историје и сажима у себи сву жудњу у потрази за истином и спасењем; грчка филозофија, јудаизам и римски закони су само етапе растуће објаве истине која у хришћанству има своје испуњење. Изједначавање Логоса са Христом је кључна тачка за прихватање хришћанства у хеленском свету. Јустинова заслуга је управо у томе што је знао да уметне своју апологику у једно учење које се очигледно показује као врхунац историје и као опште наслеђе свих култура медитеранског простора. Теолошко правило „Светог Духа“, чешће означено „Пророчки Дух“, врло је нејасно у Јустиновим списима: чини се да Дух има функцију да надахне пророке, будући да је онострано испољавање Божанске моћи.

Јустинова мисао о свету и човеку

Постанак „света“ у платонистичкој филозофији је представљен као облик *полустварања*; космос је резултат синтетичког деловања Демијурга, то јест Интелигенције Бога, на безобличну прапостојећу материју. У Библији, напротив, стварање је представљено као неограничена иницијатива Бога у свим облицима: ради се о стварању ни из чега (*ex nihilo*), што не претпоставља никакву прапостојећу подлогу.

Проблем материје код Јустина, који јасно покушава да повеже књигу *Постања* и Платоновог *Тимаја*, остаје нерешен. Јустин, уствари, види у Богу почетак света као *рационално уређеног универзума*, читајући књигу *Постања* у светлу Платоновог мита о стварању. Да ли је ова доктрина прикладна да изрази библијску поруку неограничене иницијативе Бога у односу на свет?

Када хришћанин говори о „почетку“ света, да ли се то једноставно односи на Бога који уноси ред у хаос или треба да значи да је Бог узрок постојања свега што је изван Њега? Чини се да Јустин, уствари, овај проблем није ни постављао. У сваком случају, не нуди јасан одговор.

Наравно, то не значи да је Јустин дуалиста, него једноставно да због својих апологетских намера није довољно јасно развио ова питања.

Проблем постојања безобличне материје као подлоге од које Бог ствара свет, или њено директно стварање заједно са светом, за Јустина није битно питање. Не може се рећи ни да Јустин сматра да је Бог створио материју, ни да је материја вечна.

Зато треба признати да Јустин оставља нерешен проблем материје, прихватајући *стварање* са телолшке тачке гледишта, али остајући на неки начин под утицајем једног облика платонистичког *полустварања* са филозофске тачке гледишта.

Јустинова антропологија је једна од најкритичнијих тачака његове мисли, јер је баш у тој области хтео да усредсреди расправу између платонизма и хришћанства. Заиста, велики део проло-

га *Дијалога са Трифоном*, где Јустин платоничар расправља са неименованим старим хришћанином, претреса баш природну бесмртност душе, јако упориште платонизма са неким додацима (прапостојање, метемпсихоза и, наравно, хришћанско учење о васкрсењу тела).

Апологет показује одређено познавање платонских дијалога који непосредније разматрају ову проблематику: *Федон*, *Држава*, *Горгија*, *Софист* и *Федар*. Расправа са старим хришћанином доводи до побијања учења о природној бесмртности душе, централној догми сваког облика платонизма.

Појам бесмртности душе је типично грчка креација која је достигла свој врхунац код Платона; али хришћанска проповед ставља проблем човека у потпуно различите оквире. У Светим текстовима, термин „душа“ нема исте карактеристике значења које има у грчкој култури.

Основна разлика између грчке и хришћанске апологије је следећа: хришћанство не инсистира уопште на *бесмртности душе* него на *васкрсењу тела*. Ради се о једној од догми нове вере. А васкрсење условљава *повратак тела у живот*.

Ово је, свакако, несхватљиво за платонски дуализам који, напротив, сматра да је тело тамница и затвор или чак гроб душе.

Јустин прихвата хришћанско вредновање тела, мада о томе не говори у згодној прилици када је у извесном смислу било најпотребније, то јест на крају расправе о бесмртности душе у прологу *Разговора са Трифоном*.

Новост Јустинове антропологије састоји се у препознавању у човеку, осим душе и тела, једне треће димензије, то јест Животворног Духа који је непосредно учествовање Бога у животу. Из ове тројне поделе следи скицирана гносеологија која се може шематизовати на следећи начин:

а) *Телу* одговара *чулна свест*; догађа се кроз вид и слух и обраћа се искључиво ономе што има облик, боју, величину, и тако даље, коначно телесном свету.

б) *Души* одговара *духовна свест*; догађа се кроз поглед духа и обраћа се свету сазнајних реалности; за жељени циљ има виђење Бога, али саме природне снаге нису довољне.

в) *Духу* одговара *свест о вери и милости*: дешава се Божанским посредовањем које говори кроз пророке и уздиже људски дух чинећи га способним да схвати оно што Бог јесте (*ea quae sunt Dei*).

Ова свест о вери претпоставља посредовање Бога: по Јустину, Бог омогућава да се потпуно упозна преко онога што је објавио пророчима Старог завета, кроз посредовање Духа и посебно преко *историјске појаве Христа који је сам Логос, поставио човек*.

Ову свест о вери, по Јустиновом мишљењу, треба сматрати неопходним додатком оној свести коју можемо да постигнемо природним разумом.

Зато се таква свест налази само у Светом писму, које садржи и износи ову објављену проповед.

Са италијанског превео Михајло Милановић,
професор Богословије у Крагујевцу

Србија и православни црквени медији

Одговорни уредник Радија „Златоусти” Српске православне епархије шумадијске, у овом тексту врши анализу историјата, улоге и тренутног деловања тзв. модерних црквених медија у Србији

Артикулисање модерног црквеног медија (под модерним подразумевамо информационе медије настале претежно у XX веку: радио, телевизија, интернет), пионирски је посао за Србију и Српску православну цркву као доминантну религиозну групацију. За почетак треба рећи да црквени медији нису исто што и верски медији.

Верски медији, наиме, могу бити основани и од других правних лица или појединаца изван Цркве као заједнице и као институције. Таквих медија у Србији готово да нема са изузетком Верске информативне агенције коју је основала Задужбина „Свете Јелене Фјодоровне” и коју води наш познати верски новинар Живица Туцић. Црквени медији уживају неку врсту званичног, официјелног статуса унутар институције Цркве, они су њен „јавни сервис“. Држава им, наравно, не признаје статус „јавног сервиса“; за њу су они, као и сама Црква институција, цивилни, односно – невладин сектор.

Несумњиво, најкрупнији корак у артикулисању црквених медија од оснивања прве црквене радиостанице на овим просторима Радија Глас Цркве у тада Шабачко-ваљевској епархији 1997. године и Радија Светигоре, годину дана касније, јесте лиценцирање црквених медија на конкурсима за фреквенције и радио и телевизијске станице 2007. и 2008, а на основу раније усвојених Закона о радиодифузији и Закона о телекомуникацијама. На основу Закона о радиодифузији 17. новембра 2007. године дозволу за емитовање локалног телевизијског програма добијају две црквене телевизијске станице: на подручју Новог Сада ТВ Беседа и на подручју Трстеника ТВ Логос, а 28. фебруара 2008. и 15 – условно речено – црквених радио станица: десет православних и пет католичких. Православне су: Радио Искон (Врањска епархија - Врање), Златоусти (Шумадијска - Крагујевац), Логос (Жичка - Трстеник) Милешева (Пријепољска - Пријепоље) Источник (Ваљевска - Ваљево) Глас (Нишка – Ниш) Тавор, Беседа, Благовесник и Славословље (Бачка епархија у Бачкој Паланци, Новом Саду, Сомбору и Суботици), а католичке: Радио Марија (Лесковац, Пландиште, Нови Сад, Сомбор, Суботица). У пар случајева (Суботица и Сомбор) ради се о такозваном тајм-шерингу, то јест подели програма између православне и католичке радио станице на истој фреквенцији. Њима се у другом кругу прикључује и шеснаест станица Радио Слово љубве (Архиепископија београдско-карловачка – Београд). До 1. јануара 2010. године све су оне већ биле у етру, осим нишког Радио Гласа.

Осврнимо се укратко на поменути законску регулативу која регулише ову врсту медија у Србији,

и то на оне делове који изазивају пажњу, а нису довољно познати. Закон о радиодифузији није допустио Цркви да оснива националне нити регионалне електронске медије, већ их је ограничио на локално подручје. Истим прописом црквеним електронским медијама забрањена је и комерцијализација, то јест издржавање од средстава прикупљених маркетингом. Закон је временски ограничио и могућност умрежавања црквених радио и/или телевизијских станица на само три сата дневно.

Српска православна црква није посебним актима уређивала медијски простор иако се у појединим својим раздобљима појављивала као њихов значајни оснивач (мисли се на штампане листове и часописе). Одлуке о оснивању горе поменутих медија доносиле су епархије самостално, одлукама Епархијског управног одбора, а на основу Закона о црквама и верским заједницама и Устава Српске православне цркве.

Устав СПЦ у члану 108. став 3 „упућује и ободрава свештенство и народ да оснују и организују религиозно-добротворне, духовно-просветне, родољубиве и уопште корисне установе за напредак вере и морала у народу.” У члану 69. који одређује делокруг Светог архијерејског сабора, у ставу 2 каже се да Сабор „уређује унутрашњу и спољашњу мисију Цркве ради утврђења, одбране и ширења православне вере и чистоте хришћанског морала; установљава за то потребне органе и оснива потребне заводе, установе и удружења.” Свети архијерејски синод чланом 70. овлашћен је да се „стара о ширењу православне вере и руководи пословима унутрашње и спољашње мисије.” Став 8 овог члана једини се конкретно односи на информативну делатност, али се њиме регулише само уређивање и управљање службеним листом СПЦ и другим званичним штампаним издањима.

О мисији Цркве преко информативних средстава, односно медија оглашавале су се спорадично владице појединих епархија које су се оглађивале од тога да у Цркви или било којој верској заједници треба да постоји некаква централа, комитет или политбиро „који би диктирао став о дешавањима у друштву или одређивао начин на који треба посматрати овај или онај друштвени феномен или конфликт” (владика бачки Иринеј у тексту „Стереотипи о Српској православној цркви”), али су, бар неки од њих сматрали да „ми као Црква кроз медије, добијамо још једну могућност присуства у јавном животу и свога сведочења истине у Христу”. (владика јегарски Порфирије у тексту „Црква и медији у новом миленијуму”). На отварању Радија Златоусти у Крагујевцу владика шумадијски Јован ће рећи да „не можемо очекивати чудо од радија, али можемо очекивати да он буде мост који ће помоћи човеку да дође у Цркву”, односно да црквени медиј „треба да упути тај зов, да позове човека у Цркву. Он би требало да буде нека врста црквеног звона, да се верник који га чује, сети да треба да уђе у Цркву и да се сретне са Богом и другима.”

Однос Римокатоличке цркве према друштвеним комуникацијама који овде дајемо ради поређења, нешто је одређенији што се сигурно одражава на рад пет католичких радио станица у Србији. Осим енциклика *Miranda prorsus* и декрета *Inter mirifica* са Другог ватиканског концила у којем су средства информисања „препозната као „дивни божји дарови”, а синови су Цркве позвани те дарове, према потребама времена и прилика дјелотворно употребљавати у потребама апостолатата „без окљевања и с највећим маром”, постоји и низ других докумената који се баве медијима. Пасторално упутство *Communio et progressio* из 1971. године говори о „теологији комуникације и дужностима верника на том подручју”. Још једно упутство *Aetatis novae* из 1992. године „истиче важност пасторала друштвене комуникације који треба проткати целокупни пасторал на свим разинама.” Овај документ тражи на широком нивоу израду пасторалног плана медијске комуникације. Основано је Папинско вјеће за средства друштвених комуникација и покренут Светски дан друштвених комуникација, а објављена су и документа „Етика у промицби” (1997), „Порнографија и насиље у масовним медијима” (1998), „Етика у обавјесним средствима” (2000)... Конгрегација за католички одгој још 1986. године објавила је „Смјернице за одгој будућих свјештеника с обзиром на коришћење средстава друштвених комуникација”. Ту су и постојеће „Пасторалне смјернице” из 2006. Хрватске бискупске конференције које се у практичном делу баве темама као што су: Читати знакове времена, Стварати антропологију и теологију комуникације, Брига за стручно усавршавање, Развијање односа са јавношћу, Пасторално праћење вјерника који дјелују у медијима, Промицање апостолатата медија... У актуелном Законику канонског права средствима друштвене комуникације посвећено је 10 канона (822-832),

а ова тема је уврштена и у „Катекизам Католичке Цркве”.

По успешном завршетку двогодишње процедуре око добијања дозвола за рад црквених радио и телевизијских станица као и емитовање радио и телевизијског програма, први задатак свих оснивача нових медија унутар епархије био је стварање медијске инфраструктуре, почев од простора у коме би биле смештене црквене медијске куће, преко опремања, то јест стварање база за кадровско формирање редакција. Изузимајући Радио-телевизију Логос у Трстенику која је израсла из локалне телевизијске станице, ниједан други црквени радио нити телевизија нису имале свој простор. Изузетак је делимично и Епархија шумадијска, у којој се у то време наменски градио простор за радио станицу у оквиру Богословије „Свети Јован Златоусти”. У већини случајева су преправљани црквени домови у порти неког од храмова (Радио Искон, Радио Источник...), или је изнајмљиван простор, а Радио и телевизија Беседа из Новог Сада је имао срећу да у најзгоднијем тренутку Епархији бачкој буде враћена имовина у коју спада и зграда која је и у претход-

ном периоду била коришћена као новинарски дом. Колико је познато, само је врањски Искон имао неку од раније набављену опрему, у већини црквених медија кренуло се у набавку од најмањег до највећег делића. Само су Радио Источник из Ваљева и Радио Слово љубве из Београда имали раније припремљен кадар унутар Цркве, док су све остале станице морале да „описмењавају” своје будуће запослене што основама новинарства, што основама теологије и пастирског мисионарског рада у медијима. По први пут Епархије су се суочиле и са проблемом отварања буџетске ставке за финансирање оваквих медија, што није прошло без проблема.

Форматирање црквене радио и/или телевизијске станице показало се као посебан изазов који се различито разумева од епархије до епархије. Док има оних који су само називом црквени, а уствари по формату ближи „медију заједнице” (града, општине) у коме се понешто објављује и од верског програма (Радио Искон, на пример), постоји и много пре-

лазних варијанти, до оних медија који искључиво објављују емисије „из живота Цркве“ са искључиво духовном музиком. (Радио Светигора је најбољи пример ове друге крајности, иако овај радио делује на територији друге државе, а у Србији се слуша преко интернета.)

Неке црквене радио и телевизијске станице су намерно одустале од неких струковних – медијских правила. Другачије речено, иако се добро зна да су најслушаније музичке радио станице, потом забавно-рекреативне, а да су на последњим местима на листи слушаности говорни медији, поготово они који се баве специјализовним, тзв. озбиљним темама, иако се такође зна који су то музички жанрови који привлаче слушаоце на одређеном локалном подручју, и који су то ударни термини у којима би се уз одређену манипулацију претходним знањима могла подићи слушаност, црквени медији су се добрим делом определили за емитовање оног програма који остварује мисију Цркве, али за чију слушаност се тек треба изборити. (Тако Радио Златоусти у најударнијим терминима емитује верски програм, молитве и духовну музику, иако има и образовно-културни и инфомративни и забавни програм, а поред духовне забавну, етно и староградску музику.)

Стога су последњи (или први, зависи из ког се угла гледа) резултати слушаности црквених радио станица које је обрадио „Стратеџик маркетинг“ у новембру 2009. године, а који су показали да је, рецимо

Радио Искон из Врања 89 на листи од 200 радио станица у Србији, Радио Источник 129, а Радио Златоусти 135... те да је нарочито у Врању сваки четврти становник слушаалац овог радија, изузетни резултати у првој години постојања већине православних црквених медија у Србији. То, наравно, не значи да црквеним медијима у овом тренутку не треба више друштвене позорности и то званичника Српске православне цркве, државе, стручних медијских и образовних институција и осталог окружења. Та позорност би у првом реду требало да буде усмерена на њихово артикулисање а потом и афирмисање као савремених црквено-верских медија.

РАДИО ЗЛАТОУСТИ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ (90, 5 MZ)

ПРОГРАМСКА ШЕМА

7,01 Васкршњи тропар
7,03 Најава програма за данашњи дан
7,15 Јутарња молитва
7,25 Пролог
7,54 Маркетинг и промо, а онда на сваких сат
8,00 Вести
8,05 ЈУТРЕЊЕ – КОНТАКТ ЕМИСИЈА
9,00 Молитва 3 часа
10,00 Вести
10,45 Религијски појмовник
11,00 МАЛА ЦРКВА – ЕМИСИЈА РАДИЈА
СВЕТИГОРЕ (понедељак) КАТИХИЗИС (уторак)
ЕПИСКОП ИКОНА ХРИСТОВА (среда) АРЕНА
(четвртак) ПАСТИРСКА ПОУКА (петак)
ТЕРАПИЈА ДУШЕ (субота) НЕБО НА ЗЕМЉИ
(недеља)
12,00 Вести
12,05 Молитва 6 часа
13,00 НАС ДВОЈЕ СМО ЈЕДНО (понедељак)
ЖЕЋ (уторак) ЉУДСКИ ГРАД (среда) ИЗАЗОВИ
ИСТОРИЈЕ (четвртак) ОБРАЗ ПРОСВЕТЕ
(петак) ОРТОДОКС КУЛТ (субота) ХРИСТОС У
СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ (недеља)

14,00 Вести
14,30 Расуђивање
15,00 Идентификациони цингл Радија
15,01 Тропар светом Јовану Златоустом
15,03 Најава програма за сутрашњи дан
15,05 Молитва 9 часа
16,00 Вести
16,30 БИЉЕ И ЗДРАВЉЕ (средом)
17,00 Репризе
18,00 Вести
18,05 Вечерња молитва
20,00 ЦЕЛОМУДРИЈЕ (средом)
21,30 Повечерје
23,00 ЕМИСИЈА ПРЕУЗЕТА СА РАДИЈА
СВЕТИГОРЕ или репризе
1,00 Пролог (ново)
2,00 Р – Религијски појмовник
6,00 Молитве 1 часа

www.radiozlatousti.rs
034 340-350 034 371-192
034 371-193 069 1-340-350

...ӣж̄ ӣе̄ӣо̄ӣӣа̄

вати да школа или држава васпитавају наше дете, и не треба кривицу због пропуштеног периода у васпитању сваљивати на друге, него треба да се сами потрудимо око најважнијег задатка који човеку може бити поверен од Бога, а то је рађање, васпитање и подизање деце. Јасно је да се здрава личност може обликовати једино у крилу Цркве, тј. у амбијенту љубави Божије. Да би наша деца наставила путем својих предака и сачувала веру коју им предајемо, потребно је да говоримо више Богу о деци, него деци о Богу, подвукао је владика завршавајући беседу.

Небојша Ракић, протонамесник

НЕДЕЉА ПРАОТАЦА (МАТЕРИЦЕ) У СТАРОЈ ЦРКВИ КРАГУЈЕВАЧКОЈ

На празник Материца Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован као и сваке године служио је Свету Архијерејску Литургију у Старој крагујевачкој цркви. Верни народ Шумадије је са љубављу и радошћу дочекао свог Архипастира, наслађујући се речима духовне поуке и окусивши плода са Трпезе Господње. На Литургији су саслуживали свештеници Епархије шумадијске. Стара Цркве је као и сваке године била претесна да прими све верне који су дошли и из других парохија.

У својој беседи Владика се најпре обратио мајкама, али и оним девојкама које тек треба да ступе у брачну заједницу. „Честитам мајкама и девојкама које ће тек постати мајке и молим се да им Господ подари мудрост, честитост и све оне врлине које је имала мајка над мајкама, а то је Пресвета Богородица. Данас су поремећени односи у породици, а то је последица отуђења од Бога, што је довело до деградације моралних и духовних вредности. Основ породице је љубав. Љубав у породици је спремност да даш себе другоме, а љубав мајке је нешто што највише личи на љубав Божију“, рекао је Владика.

Након причешћа, Владика Јован је одликовао пензионисаног свештеника протојереја-ставрофора Драгослава Степковића највишим одликовањем Епархије шумадијске оредном Карађорђевој звезди, за труд и жртву коју је овај врли свештеник дао на Њиви Господњој.

Мирослав Василијевић, ђакон

НЕДЕЉА СВЕТИХ ОТАЦА У КРАГУЈЕВЦУ

Последња недеља пред Рођење Христово посвећена је Светим оцима Старог завета, тј. Христовим прецима по телу. Старозаветни оци добили су тај назив захваљујући телесном очинству, јер су у питању Христови преци по телу, преко Јосифа и Марије, поменути у Његовом родослову код Матеја и код Луке. У старозаветне праведнике спадају: патријарси, цареви, пророци, првосвештеници, побожне жене и сви који су раније живели са ве-

ром у долазећег Месију – Христа Спаситеља. Сабрана око Трпезе Господње, око Христовог Тела и Крви, Црква је и данас 3. јануара, у Недељу Светих Отаца, у Саборном храму у Крагујевцу, славила Васкрслог Христа и свето име Његово. Са Његовим Преосвештенством Епископом шумадијским Г. Јованом, који је предводио ово евхаристијско славље, саслуживало је братство Саборног храма. У беседи после прочитаног јеванђелског зачала Владика је истакао да је породица темељ једног друштва – државе и Цркве. „Корен породице се огледа у томе какви су родитељи. И као што дрво црпи своју снагу из корена, тако и деца црпе снагу духовну и моралну од Бога, а исто тако и од својих родитеља. Зато, браћо и сестре, све можемо да занемаримо у животу, али не смемо да занемаримо васпитање и подизање породице. Здрава породица је она у којој влада здрав дух, здрави односи, како родитеља према деци, тако деце и према родитељима“, истакао је Епископ шумадијски.

Црква Божија је заједничарећи у часним даровима, заједничарила са Васкрслим Господом у нади на васкрсење и живот вечни. Поштујући обичаје везане за Недељу Отаца, Владика Јован је у епископском двору после завршене Литургије деци поделио пригодне поклоне.

Срећко Зечевић, јереј

НЕДЕЉА СВЕТИХ ОТАЦА У ЈАГОДИНИ

У недељу, 3. јануара када наша Црква прославља пре свега Бога Оца и небеско очинство, а затим и све земаљске рођаке Господње, а уједно и све наше Свете Оце, у Петропавловском храму је братство храма угостило децу са посебним потребама.

После Свете Литургије братство храма је угостило сву децу са посебним потребама на територији града Јагодине песмом ученица Гимназије, дружењем са својим вршњацима и делењем божићних пакетића. То су углавном деца из неколико удружења предшколског и школског узраста која болују од тешких болести и нису способна да се старају о себи, па самим тим похађају специјализоване групе основане при вртићима и школама. Свештенство је пригодним поклонима покушало да обрадује оне којима је љубав преко потребна. Јер бавећи се харитативном делатношћу, то треба искључиво да радимо из љубави, а не зато што имамо такав програм или спроводимо такве акције. Таква мисија и такав апел уродио је плодом тако да је било доста људи добре воље који су прилогом и трудом пројавили своју љубав. Надамо се да ће ова врста дружења заживети и да ће ова деца осетити нашу пажњу и љубав и да ће у својој Цркви увек бити добродошла.

Миломир Тодоровић, јереј

ДУХОВНА ТРИБИНА У РОГОЈЕВЦУ КОД КРАГУЈЕВЦА

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, на Оце 3. јануара, у селу Рогојевцу код Крагујевца одржана је духовна трибина, а предавач је био мр Зоран Јелисавчић асистент на Православном Богословском факултету у Београду.

Уважени предавач представио се слушаоцима темом “Хришћанске врлине”. Јелисавчић је на почетку протумачио појам врлине који пре хришћанства није имао квалитативно значење. Човек је могао бити лош, а да се назива врлинским, јер је био способан. У хришћанству реч врлина добија значење моралног квалитета. У том смислу хришћанство доноси новину, јер се више поклања пажња човеку и његовој личности. Вера, нада и љубав су три главне врлине које се помињу код апостола Павла. На крају предавања које је изазвало огромно интересовање, верници су имали прилике да поставе питања везана за живот у Цркви.

ПОСТАВЉЕН КАМЕН ТЕМЕЉАЦ ЗА БОЛНИЧКУ ЦРКВУ У СМЕДЕРЕВСКОЈ ПАЛАНЦИ

На дан Светог првомученика и архијакона Стефана, 9. јануара, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован посетио је болницу “Деспот Стефан Високи” у Смедеревској Паланци. Том приликом, Владика је уз саслуживање свештенства Шумадијске епархије освештао земљиште, поставио камен темељац и часни крст за нови храм у кругу поменуте болнице. Храм ће бити посвећен Светом деспоту Стефану Лазаревићу. Овом догађају присуствовали су и чланови грађевинског одбора на челу са директором болнице господином Миланом Бркићем.

САСТАНАК АРХИЈЕРЕЈСКИХ НАМЕСНИКА У БАРАЈЕВУ

На дан Светог Серафима Саровског, у петак 15. јануара, у храму Спаљивања моштију Светог Саве у Барајеву, окупали су се Архиепископски намесници Шумадијске епархије са свештенством и верним народом беланичког намесништва око свог Архиепископа, Епископа шумадијског Г. Јована.

После прочитаног јеванђеља уследила је беседа Владике Јована у којој је нагласио да је Син чокот, а Отац Његов виноградар. Владика је даље у беседи рекао да је још на Тајној Вечери казана сва тајна следбеника Христових. Сваки онај у којем живе речи Христове може чинити чуда. У Цркви Христовој црпимо Божанске сокове, а ван Цркве, сасушићемо се. Свако ко своје чланство у Цркви доживи на прави начин, може вечно живети од

тих благодатних сокова које она дарује. Неко је од отаца Цркве рекао да је Црква болница што је тачно, јер она заиста лечи, само ако онај који тражи лек то чини на прави начин. Ми смо на чокоту Христовом ако живимо кроз свете тајне и то на првом месту кроз причешће. Црква вековима проповеда јеванђеље и позива нас да живимо по јеванђељу. Позива нас Син Божији који је Бог али и човек, тј. Богочовек.

У току Литургије причестио се верни народ, а након службе уследио је састанак Архиепископа и намесника. Након одржаног састанка уследила је трпеза љубави.

Владимир Димић, јереј

КРШТЕЊЕ У ЛАЗАРЕВЦУ

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован је у предпразништву Богојављења 17. јануара, служио Свету Архиепископску Литургију у храму светог великомученика Димитрија у Лазаревцу. Том приликом је по древной Црквеној пракси у Литургији крстио малог Петра, сина јереја Владимира Стојковића, пароха лазаревачког, и посведочио да свака света тајна извире и остварује свој прави смисао у Литургији. Обраћајући се својој пастви, Владика је упозорио да мудрост без љубави није мудрост, и да је она отров за човека, који се једино може излечити искреним покајањем. Ако нема вере у Бога онда нема ни потребе за покајањем, и такав животни пут без изузетка води човека у очајање и промашај. Са друге стране, покајање је начин којим приправљамо пут Господњи за улазак у вечни живот. Човек се само у Цркви као богочовечанској заједници спасава, јер је Црква Христос, само Тело Његово, чији смо ми удови, а никако се не може спасити као индивидуа, тј. самац, нагласио је преосвећени. Наше утеловљење управо почиње овом светом тајном, тајном крштења, као тајном поновног стварања, усиновљења и обнове. Владика је потакнут очинском бригом позвао родитеље да причешћују своју децу, да их не отуђују од свете Литургије, јер је она извор истинског живота, и да пазе како се пред децом понашају и како живе, јер они по речима светог Јована Златоустог све то као сунђер упијају.

Владика је на крају Литургијског сабрања одликовао Граматом захвалности Александра Иванчевића из Барзловице и Жељка Живковића из Лазаревца, за свесрдну материјалну и моралну помоћ заједници “Земља живих” у Брајковцу.

Жељко Ивковић, јереј

БОГОЈАВЉЕЊЕ У КРАГУЈЕВЦУ

Свечаном архиепископском Литургијом у Саборном Светоуспенском храму у Крагујевцу, прослављен је велики Господњи празник Богојављење. Литургијско сабрање предводио је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, а саслуживали су свештеници овога храма на челу са старешином протојерејом-ставрофором Заријем Божовићем.

После евхаристијског сабрања, Владика Јован у порти Саборног храма извршио је Велико водоосвећење. Честитајући празник Првојерарх шумадијски пожелео је да се Господ јави и оним људима који нису на путу истине, правде и љубави. Мноштво верног народа је присуствовало у Евхаристијском сабрању и водоосвећењу, после којег је свако узео освећену богојављенску воду по својој потреби: да се очисти, да се исцели од болести, да њоме благослови свој дом.

...у...
...е...
...т...
...и...
...с...

БОГОЈАВЉЕНСКО ПЛИВАЊЕ ЗА КРСТ ЧАСНИ НА ШУМАРИЧКОМ ЈЕЗЕРУ

У организацији братства Старе Цркве и удружења СВЕБОР (Српске вештине борења) која негује старе борилачке вештине и српски дух витештва и части, и ове године је организовано Богојављенско пливање за Крст Часни, на језеру у Шумарицама.

Владика шумадијски Г. Јован је одржао кратки молебан пред почетак саме трке, честитавши присутном народу велики празник наше Цркве. Владика је рекао да жели да се свима нама Бог јавља и да се нада да ће то бити према мери узраста љубави које имамо једни према другима, а градоначелнику града Крагујевца Верољубу Стевановићу, који је био присутан са градским званичницима, зажеleo милост, живот, мир, здравље, као и свим житељима овога града. Након добијања благослова за учешће у трци од стране Преосвећеног Владике Јована, сви учесници су запливали ка Крсту, а победник је ове године био седамнаестогодишњи средњошколац Страхиња Тракић, који је постао власник прелазног Крста за ову годину. После уручења награда свим учесницима трке, празновање Богојављења је у организацији Свебора и Скупштине града настављено трпезом љубави.

Мирослав Василијевић, ђакон

НЕДЕЉА МИТАРА И ФАРИСЕЈА У КРАГУЈЕВЦУ

Светом Архијерејском Литургијом у препуном Светоуспенском Саборном храму у Крагујевцу прослављена је недеља Митара и Фарисеја. Литургијом је началствовао Првојерарх шумадијски Г. Јован, а саслуживали су свештеници овога храма. Верном народу Шумадије који је са радошћу примио вест о избору Епископа нишког Г. Иринеја за Патријарха српског, обратио се Владика Јован. Епископ шумадијски је позвао на јединство, љубав и молитву, на све оне врлине које су потребне човеку хришћанину који живи у Цркви. Избор новог Патријарха кога је Дух Свети у ова тешка времена послао нашем роду, потврда је тог јединства и саборности на коме почива Српска Православна Црква. На нама је да уз новог Патријарха чија је улога обједињујућа, сачувамо дух саборности и заједништва.

Владика Јован је још једном позвао на благодарност и молитву, да се непрестано захваљујемо Богу што нам је подарио тако доброг Патријарха.

ДАН ИКОНЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ МЛЕКОПИТАТЕЉНИЦЕ У Манастиру КАЛЕНИЋ

Литургијским сабрањем 25. јануара обележен је дан иконе Пресвете Богородице Млекопитатељнице у манастиру Каленићу, која је уједно једна од слава ове свете обитељи. Свету Архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење свештенства Шумадијске епархије. Пре почетка Свете Литургије Владика је освештао ново звон које је манастир Каленић добио на дар. У својој беседи Владика је говорио о значају и улози Пресвете Богородице у животу сваког православног хришћанина, и о томе да је Пресвета Богородица не само Богомајка Богочовека Христа, већ и духовна мајка читавог људског рода. На крају Свете Литургије пререзан је славски колач, а сестринство манастира за све присутне приредило је свечану славску трпезу.

Копију иконе Млекопитатељнице манастир Каленић добио је на поклон на дан Ваведења 2009. године, и она се налази унутар храма у десној певничкој апсиди.

Иван Јовановић, јереј

ОСВЕШТАН ВРТИЋ „СУНЦЕ” У МЛАДЕНОВЦУ

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован је у уторак, 26. јануара обавио чин освећења предшколске установе „Јелица Обрадовић” – вртић „Сунце”.

Владици су саслуживали протојереј-ставрофор Драгољуб Ракић, архијерејски намесник младеновачки, протојереј-ставрофор Хаџи Живорад Марић, умировљени парох младеновачки и ђакон Небојша Јаковљевић. Свечани тон овом светом чину дао је хор цркве Благовести Пресвете Богородице из Рајковца, показавши лепоту црквеног појања, која се брижно негује у овом храму. За све присутне у свечаној сали домаћини су извели културно уметнички програм посвећен првом српском Архијерејском Просветитељу и Учитељу Светом Сави. Свечаност је завршена доделом Архијерејске грамате директору ове предшколске Установе господину Небојши Цветковићу.

Х. М. Вујић

ПРОСЛАВА СВЕТОГ САВЕ У КРАГУЈЕВЦУ

Уочи празника Светог Саве 26. јануара, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је празнично бденије у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, уз саслужење братства Саборног храма.

У освит самог празника Владика Јован је служио Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму у Крагујевцу, у којој је принео молитве Богу и Светом Сави за спас српског рода. Радост литургијског сабрања заједно са Владиком и свештенством, поделило је доста верника и деце. На Литургији је прочитана светосавска посланица Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована. После заамвоне молитве Епископ Јован је извршио обред резања славског колача и освећења славског жита. Домаћини славе Светог Саве су били господа Радослав Арсенијевић и Петар Медић. По завршеној Литургији чланови Дечјег хора Саборне цркве отпојали су неколико пригодних песама, потом је изведен је краћи рецитал посвећен Светом Сави, након чега су најмлађима подељени пригодни дарови.

У Крагујевцу је епископ Јован посетио Прву и Другу Гимназију и Основну школу Свети Сава у Виноградима, у којима је пререзао славски колач и присуствовао светосавским академијама.

Срећко Зечевић, јереј

СВЕТОСАВСКА АКАДЕМИЈА У КЊАЖЕВСКОМ СРПСКОМ ТЕАТРУ

Светосавском академијом у Књажевско-српском театру у Крагујевцу синоћ је обележена школска слава Свети Сава у присуству Његовог Преосвештенства Владике шумадијског Г. Јована и свештенства Епархије шумадијске, градоначелника Крагујевца, Верољуба Стевановића са сарадницима као и представника Шумадијског управног округа и осталих градских институција. Светосавска академија одржана поводом славе Светог Саве, утемељивача српске Цркве, државе и школства почела је химном Светом Сави коју је извео хор

„Лицеум”, а затим је беседио Владан Костадиновић, професор Богословије Свети Јован Златоусти у Крагујевцу. У беседи о светосављу као православљу, о његовој личности на којој почива слово наше словесности, сина Ане и Немање назвао је извором и ушћем сваког нашег сећања општенационалног бића. Својом дубоком вером и духовношћу, али и мудрошћу и истрајношћу умиривао је стихије неслоге и мржње, јер је мир сушта потреба, а свом народу је оставио да се доказује пред собом и другима, да преиспитује вредности које поседује и зато остаје камен међаш нашег јестества.

Након беседе о првом српском просветитељу, на синоћној свечаној академији глумци Књажевско-српског театра извели су сценски приказ о животу свеца. Наступио је и хор „Лицеум Јувенис“ који је извео арију „Тебе појем“. Мирко Бабић, првак драме Књажевско-српског театра интерпретирао је текст епископа Николаја Велимировића „Борба за веру“.

Преузето са званичног сајта града Крагујевца

ПРОСЛАВА СВЕТОГ САВЕ У ЛАПОВУ

И ове године је први српски Архиепископ и Просветитељ Свети Сава прослављен свечано у храму Свете Параскеве у Лапову уз присуство и учешће великог броја деце.

Храм је заиста био мали да на Свету Литургију прими вернике, децу са веронауке, као и њихове наставнике и професоре који су тог дана дошли да увеличају овај велики празник. После причешћа свештеника Ђакон Дејан Шишковић је прочитао посланицу Епископа шумадијског Јована упућену свештенству, монаштву, верном народу, а најпре деци која похађају веронауку. Након Свете Литургије ученици основне школе рецитовали су песме посвећене Светом Сави, а затим су свој присутној деци подељени пакетићи. Ученици и наставници су након литургијског сабрања прешли у просторије основне и средње школе у којима су одржане свечане академије посвећене првом српском Архиепископу.

По завршетку академије свештеници лаповске цркве су у зборницама школа пререзали славске колаче. Пригодну беседу у основној школи је одржао протојереј Видоје Рајић који је између осталог нагласио значај Светог Саве за српску Цркву и српски народ. Директорка лаповске основне школе Славица Томић је затим поделила светосавску захвалницу вероучитељу Ђакону Дејану Шишковићу као награду за изузетно ангажовање у досадашњем раду и постигнуте резултате. У средњој школи ученике и професоре је поздравио јереј Горан Живковић који је говорио да светосавска просвета ученика води ка живом Богу, извору сваке науке и мудрости.

Горан Живковић, јереј

ОСВЕЋЕН ТЕМЕЉ ПАРОХИЈСКОГ ДОМА У ГОРЊЕМ КАТУНУ

„Бог нам је дао сваки дан да чинимо добра дела.“ Овим речима Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован обратио се верном народу темњићког краја приликом освећења темеља за парохиски дом при Храму Свете Тројице у Горњем Катуну, на дан Светог Гаврила Лесновског 29/16. јануара.

„Пазимо на време, јер је Господ казао да ће нам судити у ономе у чему нас затекне... Водимо рачуна о времену и пазимо како га трошимо, јер нам од сваког тренутка зависи да ли ћемо вечност провести са Богом или без Њега. Управо зато је потребно да стално имамо осећај као да ће Господ сваког трена доћи и да се том сусрету радујемо као што се радујемо сусрету са својим ближњима које дуго нисмо видели, јер већег и вољенијег пријатеља од Господа немамо.“

Након освећења темеља верни су са својим Владиком узели учешће у трпези љубави, након које је Владика обишао Цркву Успенија Пресвете Богородице у Варварину и Цркву Свете Тројице у изградњи у Доњем Катуну, где је истакао да је темњићки крај постао право градилиште не само Цркава и домова већ и оне најважније живе Цркве Христове.

Срђан Миленковић, јереј

ШЕСТИ БРОЈ СВЕТОСАВСКОГ ЧАСОПИСА „РАСТКО”

Часопис „Растко” је мала ризница ђачког стваралаштва, радости живљења и искрености коју само чисте душе поседују. Читајући шести број овог часописа уживаћете у збору и умотвору ученика модерног доба, који не скривају да желе што боље да упознају свет савремене технологије, који марљиво уче стране језике и већ знају

шта хоће од живота, али исто тако поштују своје корене, веру и традицију и настоје да њиховим бићем влада дух Светосавља. Интересантне текстове млади новинари наменили су својим вршњацима, с намером да их подсети на заборављено, да их науче нечему новом и увере да у животу опстају једино праве вредности. Старији ће овај часопис читати са осмехом и поносом, јер ће им ученички текстови, пуни мудрости и наде, вратити духовну ведрину, а свима нама уверење да су нове генерације ово наше парче неба учиниле местом обојеним љубављу и топлином.

Одобрењем директора школе Биљане Милановић, часопис издаје ОШ „17.октобар” из Јагодине. Уз сагласност координатора за веронауку намесништва Беличког Епархије Шумадијске јереја Јовице Јовановића, а по благослову Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, часопис уређује јагодински вероучитељ Борис Милосављевић. Стручни консултанти су педагог школе Марина Антонијевић и вероучитељ Јакоп Нинослав Дирак.

Маја Алексић, наставник српског језика

ЛИТУРГИЈСКО КРШТЕЊЕ У БАРАЈЕВУ

Недеља 31. јануар био је дан светог сабрања верног народа Барајева и околине у храму Светога Саве. Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију и по древној пракси Цркве, у оквиру службе крстио децу свештеника Владимира Димића и његове супруге Слађане, малу Милицу и малог Саву.

Владика је у првом делу своје беседе говорио о Духу Божијем који руководи Цркву и свет у коме живимо. Данашња Света Литургија је посебна радост за Цркву и небеску и земаљску али и за Цркву у Шумадији, рекао је Владика, јер смо добили нове чланове Цркве. Они су постали део светог Тела Господа Исуса Христа. Крштење се у историји од почетка није могло замислити ван Литургије, нагласио је Владика, а и данас би требало да буде тако како би крштење испунили Светим Причешћем.

У другом делу беседе Епископ је говорио о јеванђелској причи о блудном сину. Црква нам кроз ову причу указује шта је грех, шта је истинско покајање и шта је исправан живот. У причи се види однос родитеља према деци, али и деце према родитељу. Многа деца се понашају и данас као блудни син из приче и онда пате и патња их окупира и све виде негативно. У причи треба да тражимо сами себе. Отац из приче је небески Отац који нас непрестано милује. Треба се запитати ко од нас није блудни син. Трчимо за богаством овога света, а све што је без Бога, ништа је. Владика даље моли да направимо први корак ка оцу и достигнумо циљ, а затим да се молимо и за данашње новокрштене Саву и Милицу да остану у Очевој загрљају.

У току Литургије причестио се велики број верника, а након службе уследила је трпеза љубави, после које смо се растали испуњени радошћу и весељем.

САОПШТЕЊЕ ЗА ЈАВНОСТ СА СЕДНИЦЕ ЕПАРХИЈСКОГ САВЕТА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Окупљени око свога Епископа, на празник Светог апостола Тимотеја 4. фебруара 2010. године, у Епархијском дому у Крагујевцу са почетком у 9:30 часова, чланови Епархијског савета Епархије шумадијске одржали су редовну годишњу седницу.

Седница Савета почела је после Свете Архијерејске Литургије и призива Светога Духа, који је служио Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење више архијерејских намесника, свештеника и свештеномонаха.

Седницу Епархијског савета отворио је Епископ шумадијски Г. Јован који је после поздравних речи и израза захвалности, упознао све чланове Епархијског савета са предложеним дневним редом.

Епархијски савет је потом размотрио и усвојио годишње извештаје који се тичу живота и рада у Епархији шумадијској. Изнети су предлози у вези даљих активности на изградњи и уређивању храмова, манастира, парохиских домова, црквених порти, као и планови за уређење порте храма Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу и реконструкције звоника храма Силаска Светога Духа у Крагујевцу.

Чланови Епархијског савета упознати су са активностима и проблемима везаним за извођење верске наставе. Констатован је пораст броја ученика који се опредељују за верску наставу и изражена је нада да ће се са овом тенденцијом наставити и у наредном периоду уз истовремено подизање квалитета верске наставе.

Епархијски савет је упознат са делатностима које се тичу издавачке куће Епархије шумадијске „Каленић”, као и са активностима новооснованог Епархијског радија „Златоусти”. Позитивно су оцењени резултати издавачке куће Епархије шумадијске са нагласком на два капитална издања „Шематизам Епархије шумадијске” и „Споменица Епархије шумадијске” који су урађени на изузетно квалитетан начин.

Изражена је подршка и плановима за даљи рад радија „Златоусти” који подразумевају и могућност емитавања радио програма преко интернета.

Чланови Епархијског савета изражавају жаљење због спорости у поступку враћања црквене имовне и предлажу да Влада Републике Србије, у циљу убрзавања поступка враћања црквене имовине, преузме обавезу издавања катастарске документације без накнада, јер цркве и манастири немају средстава за покривање ових трошкова.

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски упознао је чланове Епархијског савета и са током избора Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја. Чланови Епархијског савета су изразили радост поводом избора Патријарха Иринеја и једнодушно су подржали предлог да му се упути честитка са жељама за добро здравље и мудро управљање бродом Српске Православне Цркве.

На крају седнице Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован захвалио је свим члановима Савета на досадашњем труду и показаној љубави уз молбу да и у текућој 2010. години, сви заједно уложимо још више напора у циљу остварења постављених задатака.

ПЕСНИШТВО РАЈКА ПЕТРОВА НОГА

Указујући читаоцима Каленића на најистакнутије ауторе нашег савременог песништва који своје духовно и поетичко исходиште имају у јеванђелском поимању света и стваралаштва, представљамо поезију Рајка Петрова Нога. То чинимо овим сажетим избором из његове последње збирке песама *Не тикај у ме* (Београд 2008).

Ного је рођен 1945. године у Боријама код Калиновика, у Херцеговини. Дипломирао је књижевност и језик на Филозофском факултету у Сарајеву, а магистрирао на Филолошком факултету у Београду.

Објавио је више књига поезије и више избора из поезије. Набрајамо само неке од њих: *Зимомора*, *Безакоње*, *Планина и почело*, *Лазарева субота*, *Недремано око*, *Јечам и калопер*, *Не тикај у ме*, *Лирика*, *Најлепше песме Рајка Петрова Нога*, *Врата Спаса...* Објављивао је и књиге песама за децу, као и књиге књижевних критика, студија и есеја. Приређивао је и више књига других аутора (Шантић, Дучић, Ћопић, Куленовић...). Са композитором Светиславом Божићем аутор је музичко-поетских руковети *Врата Спаса* (изведена и у манастиру Студеници) и *Србијо, иже јеси* (тзв. хиландарски палимпсест, којим је обележено осам векова манастира Хиландара). Добитник је више значајних књижевних награда (Виталова награда, Меша Селимовић, Жичка хрисовуља, Извиискра Његошева...).

Ногова лирика, богате лексике и изванредних ритмичких остварења, прожета је јеванђелским мотивима, који се понекад директним цитатима, а понекад асоцијативно, преплићу са нашим богатим песничким наслеђем (црквеним и световним) и народним стваралаштвом, као и са мотивима из националне историје (са посебним нагласком на Косовски завет) и митологије. Све је то, истанчаним књижевним сензибилитетом и личном емоционалношћу, складно обједињено и поетички уобличено у веома успелу песничку целину, што писца сврстава у ред најзначајнијих српских песника садашњице. Сложене књижевне архитектонике, мисаоно дубоко и вишезначно, иако наизглед једноставно, Ногово песничко дело потврђује мишљење да је поезија (иако сасвим маргинализована у српској савременој култури) највитаљнији и најуспешнији сегмент нашег књижевног стваралаштва.

Никола Миловић, протојереј

АНДРИЋЕВА КУПИНА

Све бежећи од овдашњих бабуна
Од радогоста од евет-писара
Омајом ме заклонила Буна
И сенком кула несретна владара
Украј Благаја Богу на ћенару
Од свакога скрита пева црква мала
Саслуживо је дроздић у шевару
И купина је оним пламом сјала
И зријавци су вежбали опело
А кад се Једно у Тројицу свело
И завртелo у роју светлаца
Из купине је почело да свити
Ја пусте цркве ја пустих светаца
Да ми се пуста Бога намолити

У САВИНОМ СЛОВУ

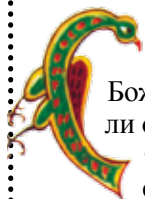
С размирне крајине до Светог Лазара
Низ небеску стрмен и песму косову
Силазим ти госпо до смртног пазара
Где год сам загибо падох на Косову
Уз Белца ти шаљем урок-поклисара
Који држи кључе душе у окову
Нареди казнацу да не жали пара
Шири стару цркву ко да кројиш нову
Чујеш ли возара Усталог Лазара
И Усекованог на пољу Косову
Како немо поју ко два васкрсара
У очевој цркви запевку косову
И како сјајкају светлошћу квазара
Влаћ и Вук Бијелић у Савином слову

ЉИЉАН

Љиљане у долу чедна сило крина
Који Осењену златним прахом посу
Благовестио си чистој мајци сина
И с трновим венцем урасто у косу
Зашто се из цвета Богородичина
У крсту расцвета по ризама просу
Је ли лијер печат из Нагоричина
За стећаке да знамо одакле су ко су
Из Давидовице или из Нереза
Или Миличине светле Љубостиње
Искрај Видоштака где те Грубоч среза
А Дивац сребрним још опточи ињем
У каменој књизи крсна стазо крина
За други долазак Маријиног сина

Манастирска медицина

Током многих векова у Русији су милосрђе и помоћ ближњем били неки од најважнијих момената народног живота, о чему сведочи студија Р. Новаковича која је пред нама. Изворно је објављена у *Всеукраїнський журнал «Мгарський колокол»*, № 69, октабрь 2008

вети Козма и Дамјан, као и великомученик и исцелитељ Пантелејмон, имали су велики Божији дар да излече људе. Они су многе спасли од болести, али су сами били погубљени због тога што су проповедали Христа, што су Гаследили и што су живели онако како их је Господ учио. Исти ти свети лекари задобили су велико поштовање међу обичним људима и племићима. Заједно са хришћанством, које је у Русију

дошло из Византије пре више од 1000 година, наследили смо висока духовно-етичка добра која су остваривана у служењу ближњем. У нашој домовини, као и свуда у свету, хришћанство је преузимало службу лечења болесних под свој непосредни надзор. Црквени Устав светог књаза Владимира прогласио је болнице за црквене установе, а „лечцив“ („лекаре“ – прим. прев.) за црквене људе подређене епископу. Сам књаз, крстивши се, градио је цркве, али и болнице – основао их је на десетине за просјакe, сиромашне и болесне. Како сведоче летописи, књаз Владимир је наредио да се по граду траже болесни и да им се кући односи храна. То исто су радили и кнежеви Андреј Богољубски (Андрій Боголюбський) и Константин Всеволодович (Костянтин Всеволодович), који су при црквама градили посебне одаје, у којима су збрињавали тешко болесне. Из Византије, заједно са хришћанством, у Русију су стигли и неки погледи на лекарску службу, посебно схватање да је то предмет непосредне пажње Цркве.

Са примањем хришћанства, у Русији су почели да се појављују „лекари–монаси“. У то време манастири постају средишта развоја науке и уметности, значајни културни, политички и просветни центри. Јачају политичке и културне везе Украјине–Русије, као православне канонске митрополије, и Византије. Образовани монаси већ могу да се служе медицинском литературом на грчком језику “Асклепово та

Галина” (од Асклепија и Галена). Познати су и преводи на старословенски језик, на пример “Галинове на Иппократе” – Галеновог коментара на радове Хипократа. А колико је познато, такође су се у манастирима бавили и преводима са страних језика.

Познати истраживач староруске културе митрополит Серафим Чичагов је писао: „Прва зрнца медицинског знања била су донета у Русију из Грчке прихватањем хришћанске вере, и први проносиоци медицине код нас били су монаси, углавном са Свете Горе.“

Медицинске књиге су у наше манастире сигурно доспеле из Византије. Тако се у библиотеци Кирило–Белозерског (Кирило–Білозерського) манастира, међу књигама које је написао свети Кирило, налази рад у ком се објашњавају неке природне појаве – то је отворена позајмица из рада староримског лекара Галена.

Али највећи допринос развоју медицине био је од онај од стране саме Кијево–Печерске Лавре. Тај манастир основао је 1051. године преподобни Антоније, који је дошао са Свете Горе Атонске (Грчка), где је двадесет година посветио служењу Богу и стицању образовања. Тамо, на Светој Гори, од стране светог Атанасија основан је „болнички савет“, и тамо се сакупљало медицинско знање. Сам Антоније

потиче из Љубеча, недалеко од Чернигова. Можда је баш он донео у Кијев познавање медицине, лекове, медицинску литературу и организовао прву медицинску помоћ у Кијево–Печерском манастиру. Из Кијево–Печерског Патерика познато је да се преподобни старац Антоније сам бринуо о болесницима, благосиљао им својеручно прављене напитке и лекове, а пре свега се молио над тим лековима. После излечења од стране Антонија, велики кијевски књаз Изјаслав поклатио је манастиру брдо над пештерама, а “ігумен же й братія заложила церковь велику и монастырь” („ігумен и братија засноваше цркву велику и манастир“ – прим. прев.). Тако је основан Печерски манастир, истиче летописац.

Даље пише да настављач рада Антонија Печерског постаје преподобни Агапит. То је најпознатији стручњак у грани медицине (не лечења, већ праве науке), која се развила у XI веку. Његове свете мошти већ девет векова почивају у Ближњим пештерама Лавре („Ближні печери“ тј. „Антонијеве пештере“ – комплекс подземних пећина у Кијево–Печерској Лаври, у којима се налазе мошти кијевских подвижника – прим. прев.).

Није нам познато када је рођен Агапит, али је био један од првих који су дошли у манастир и примили постриг из руку самог преподобног Антонија. Агапит Печерски је лечио људе молитвом и биљем.

У Патерику читамо како је преподобни Агапит без позива ишао код болесних. Господ му је показивао оне којима је била потребна лекарска помоћ, и упућивао се само тамо где су људи страдали од тешке болести. Над моштима преподобног стоји икона са натписом: „Прп. Агапит, врачъ безмездный“ („Преп. Агапит, лекар бесплатни“ – прим. прев.). Тај свети лекар за своје лечење никада није узимао новац од болесних, ни од књаза, ни од сиромаша. Јер он је био лекар Божијом милошћу. Он се налазио на извору домаће медицине, основавши прву терапеутску школу у нашој домовини.

У то време живео је и радио при двору књаза лекар из Јерменије, познат као „Вірменин“ („Јерменин“).

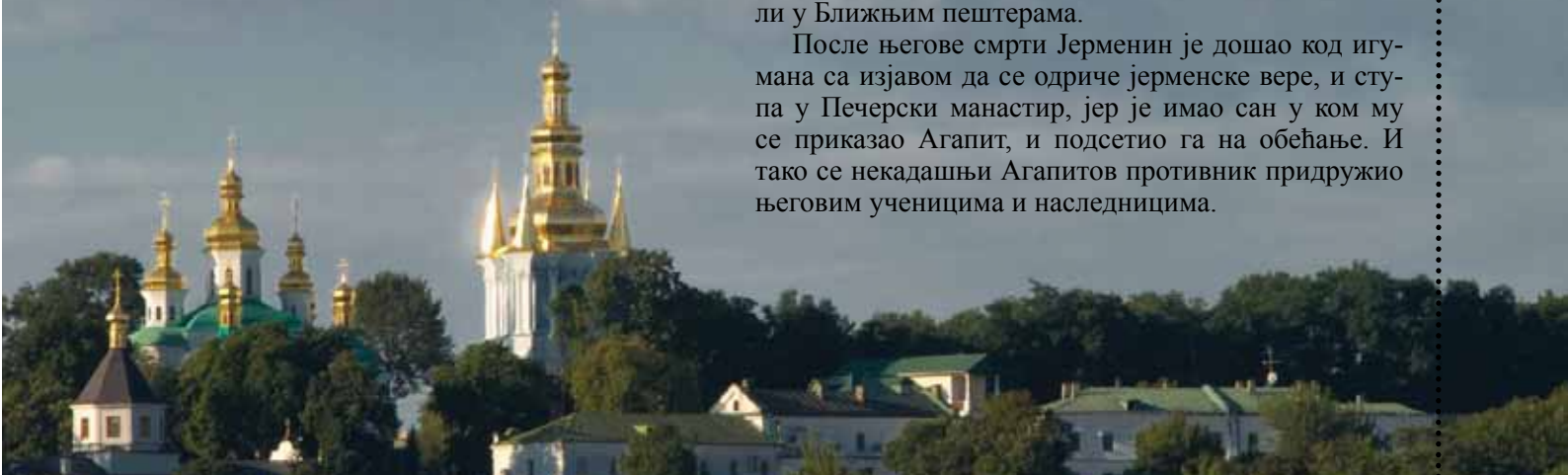
Али он није био само лекар, већ и алхемичар који је справљао отровне материје. Једном болеснику предвидео је брзу смрт, али када су тог болесника довели у Печерски манастир код Агапита, он му је дао биље, односно лекове, „і здрав сотвори его. І промчєся слава о нем по всий землі той“ („И учини га здравим. И пронесе се слава о њему по свој тој земљи“ – прим. прев.). Увређен таквим промашајем свог предвиђања, Јерменин шаље човека у манастир. Циљ – дати отров несрећнику ког је Агапит излечио. Видевши отрованог, Агапит поново даје болеснику некакво биље, које је вероватно имало својство противотрова, и поново успева да га излечи. Тада Јерменин припрема освету: шаље људе са отровом код самог Агапита. Међутим, овај испија отров и остаје жив!

Када се черниговски књаз Владимир Всеволодович Мономах тешко разболео, такође је себи позвао Јерменина. Овај се дуго борио са књажевом болешћу, али није могао да је савлада. И већ умирући, Владимир Мономах шаље у Кијев по Агапита. Овај, сазнавши симптоме и чувши историју болести, одмах поставља књазу дијагнозу са даљине (*per distantio*). А то је, заправо, доказ великог искуства у дијагностици, на чему може да му позавиди и много савремених лекара. Преподобни по гласнику шаље биље за болесног књаза, јер „знав, каким зелієм лечися який недуг“ („знао је каквим се биљем лечи која болест“ – прим. прев.). Сам Агапит, будући монах, није напуштао манастир, чак иако би га звала тако важна особа. Он је лечио искључиво у својој светој обитељи. Попивши монашке лекове, књаз се брзо опоравио и устао са самртног одра.

Књаз Владимир Мономах одлази у Кијев код Агапита да му захвали за своје исцељење и да му дарује једно од својих имања. Чувши за ту посету, Агапит је сишао у пештере, где је пребивао у молитви. Књаз је само упутио свог бојара у пештере, са великим даровима за лекара. На то је лекар одговорио: „О чедо, никада и ни од кога ништа узео нисам, сада ли ћу да изгубим плату своју злата ради, које ми пак ни од кога не треба.“ Агапит је заповедио да разделе те поклоне сиромасима, а храну да однесу до манастирске трпезарије и болнице. Владимир Мономах испуњава захтеве свог лекара.

Некако се разболео и сам Агапит. Дође код њега Јерменин, и међу њима се поведе разговор о умећу лечења. И узме Јерменин руку болесног монаха, и по пулсу му предвиде смрт кроз три дана. Додао је још и то да ће се, у случају да је погрешно, одрећи своје вере и отићи у монахе. На то му је преподобни одговорио: „Се ли естъ твоего врачєвства разумъ, смерть ми поведаєши, а помощи ми не можєши? Ащє еси хитр, то даждь ми животь“ („То ли је твоја исцелитељска мудрост, смрт ми предвиђаш, а помоћи ми не можеш? Ако си вешт, дај ми живот“ – прим. прев.). Тим истинитим речима велики лекар је нагласио да је постављање дијагнозе само део посла, а лечење – то је оно чему треба стремити! И даље, Агапит додаје да неће умрети кроз три дана, него кроз три месеца. И заиста, тако се и догодило, 14. јуна 1095. године. Преподобног Агапита су сахранили у Ближњим пештерама.

После његове смрти Јерменин је дошао код игумана са изјавом да се одриче јерменске вере, и ступа у Печерски манастир, јер је имао сан у ком му се приказао Агапит, и подсетио га на обећање. И тако се некадашњи Агапитов противник придружио његовим ученицима и наследницима.

У пештерама Лавре радила је истраживачка комисија на испитивању како самих пештера тако и светих моштију у њима. Аутор је имао част да ради у тој комисији од 1988. до 1990. године. Та истраживања су јединствена по својим резултатима. Тако су на длановима преподобног Агапита Печерског пронађени остаци бакра и полен биљака са обала некадашње Византије. Сигурно је да су то били састојци лекова чувеног лекара Украјине–Русије.

Ко зна није ли савете и знања лекара Агапита користила у својој лекарској делатности и својеручно писаној расправи “Алліма” (“Мазі”, „Лековите масти“ на грчком) унука књаза Владимира Мономаха Јевпраксија Мстиславовна (Євпраксија Мстиславівна) (1108–1172). Од детињства је проучавала народну медицину, и сама је помагала болеснима. Због искрености, доброг срца, осећајног опхођења према људима прозвали су је Доброчинитељком (Добродією).

Њен спис, прва медицинска дисертација тог типа у Украјини, састојао се из пет делова. Ту су наведени описи болести срца, желуца, усне дупље и зуба, начини њиховог лечења. Додати су такође и савети о хигијени, препоруке за правилну исхрану. Дело Јевпраксије–Доброчинитељке вредно је и због тога што је, за разлику од сујеверја и мистичних идеја које су у то време биле веома заступљене у медицини, оно било у потпуности лишено старог паганског празноверја. Пред крај XIX века, познати руски научник Х. Лопаров у фирентинској библиотеци Лоренца Медичија пронашао је рукопис тог непроцењивог списка.

На прелазу из XI у XII век у Лаври је монах био наш први иконописац, преподобни Алипије (Аліпій) (умро 1114. године). Тим истим бојама, којима су се сликале иконе, он је лечио разне кожне болести. У Патерику се наводи како је Алипије излечио једног од имућнијих људи Кијева од губе (лепре). Заправо, та болест се још увек не лечи сасвим успешно. Алипију је довољно било да намаже тело болесног тим бојама, а онда да га умије светом водом. И, о чуда, красте би поотпадале! Али та излечења су се дешавала само онима који су са вером долазили у манастир – наглашава летописац. Зато преподобног Алипија поштујемо као првог дерматолога.

Првим домаћим педијатром сматра се преподобни Дамјан Исцелитељ (Даміан Цілителъ) (умро 1071. године). Када су код игумана преподобног Теодосија долазили људи са болесном децом, он их је слао код Дамјана. Јеромонах Дамјан је лечио молитвом, биљем, полагањем руку, светом водом и помазањем светим јелејем (маслиновим уљем). Преподобни Дамјан је био испосник, до своје смрти пио је само воду и јео хлеб.

У манастирском врту гајио је лекарске траве преподобни Прохор Лободник. За лечење болесних, те траве су користили сви печерски исцелитељи, међу којима и сам Прохор. А за време глади у Кијеву тај свети лекар је чинио чуда. Тако је од зељастог короа правио хлеб, а од пепела који је сакупљао у монашким келијама – со. Он је многе људе спасао смрти од глади, и због таквих чудеса прозвали су га Лободником (“лобода” – зељаста коров – прим. прев.).

Преподобни Лаврентије Затворник, епископ Туровски (XII век), још док је био печерски монах, про-

слављено се тако што је лечио разне ране на телу и истеривао зле духове.

Успешно је лечио болесне преподобни Пимен Посник, који је имао и дар прозорљивости. Пимен је могао да предвиди колико ће још болесник да живи после оздрављења, предвидео је и своју смрт две године унапред.

Черниговски књаз Никола Свјатоша (Микола Святоша) (XII век), прихвативши монашки позив у Печерском манастиру, активно ради на делу реорганизације и довођењу у ред медицинске помоћи. Он је пренео манастирску болницу на другу страну манастира и проширио је тако да се обрзовао “больничный монастырь” („болнички манастир“ – прим. прев.). Сада је на том месту у Лаври смештена Никољска црква. Она је тако названа у част небеског покровитеља, оснивача болнице Николе Свјатоше. Касније при болници почиње да ради склониште за тешко болесне и напуштене старце.

Лечењем су се бавили и други печерски монаси. Никоновски летопис (Никонівський літопис) говори о светом Јефрему Перејаславском (Єфрем Переяславський) (умро 1098. године), који је такође изашао ван печерских зидова: „Здања је многа подигао, и устројио купатила и болнице свим потребитим за бесплатно лечење каквог не беше раније у Русији.“ Треба нагласити да се лекарска служба никада није прекидала у Лаври. И болница и склониште су наставили са радом све до затварања манастира двадесетих година XX столећа.

Тако закључујемо да је у XI и XII веку у Украјини–Русији постојала медицинска помоћ, и изродила се медицинска наука. У Кијеву–Печерском манастиру преподобни Антоније и Теодосије окупљају читаву плејаду талентованих лекара–монаха. То су већ били прави професионалци, којима је био познат рад Галена, Хипократа, Авицене и других познатих лекара. Они су активно прихватили вишевековно искуство и користили се знањем лекара из других земаља. Познато је да су неке биљке биле доношене из саме Византије. Постојање прве болнице у Лаври, развита наука и уметности, освећење самог лекарског позива и високи учинак самог лечења допринели су ширењу славе печерских лекара далеко ван граница староруске државе.

Са украјинског превела Зорица Обрадовић

САН О ПУТОВАЊУ

Центар за културу Младеновац вас позива на:

ИЗЛОЖБУ ФОТОГРАФИЈА
САН О ПУТОВАЊУ
и промоцију књиге поезије
"Свет који нестаје и свет који настаје"
Јереја Жељка Ђурића

 галерија "ФОАЈЕ"
понедељак 14. децембар, у 19 часова

...треба рећи да отац Жељко нуди једну зrelu и заокружену целину овом изложбом. Тако је *Сан о путовању* још наглашенији савременим затвором у коме смо се на овим просторима сви нашли. Наравно, није реч само о физичкој изолацији. Проблем је веома дубок, а рана тешка. Знам да свештеника боли та наша разједињеност, подивљала изолованост, и на крају мрзост. Но, он не би био парох и служитељ олтара, ако не би дао човеку наду и шансу. То и чини фотографијама: *У новој Цркви*, *Вратиће се роде*, и *Милошево08*. У фотографији: *Нова Црква*, има највише симболике и наде. Треба да приступимо Цркви као новој реалности. Литургија, коју служи епископ са свештеницима и народом, јесте последња шанса и највиша вредност. Коњи и птице нису случајно узети, они су симболи слободе и лепоте. Птице који слећу и узлећу, нада су повратка истинским вредностима – љубави, креативности и заједништву.

Биљана Зарић, Афиап
из каталога изложбе

У Центру за културу у Младеновцу од 14. до 24. децембра 2009. године одржана је изложба фотографија јереја Жељка Ђурића, професора на Академији СПЦ за уметност и конзервацију. Приликом отварања изложбе одржана је и промоција књиге поезије овог аутора *Свет који настаје и свет који нестаје*. Стихове оца Жељка надахнуто је говорио Радован Влаховић, колега песник и директор Банатског културног центра из Новог Милошева. Изложбу, коју је отворио сликар Милан Туцовић, после значајне посете на самом отварању видело је неколико стотина Младеновчана, што је за овдашње услове импозантан број.

Жељко Р. Ђурић је рођен 3. септембра 1965. године у Ваљеву. Завршио је Богословски факултет СПЦ универзитета у Београду 1996. године, где је и магистрирао 2003. године. Предаје Теологију иконе на Академији СПЦ за иконопис и обнову и чување живописа, у Београду. Ради као пароксијски свештеник у Смедереву, и служи у Цркви Успења Пресвете Богородице на старом смедеревском гробљу. Објавио је две књиге из теологије светог Атанасија Великог: *Сотириолошке претпоставке* 2003. и *Свет идола* 2004. године, као и две песничке књиге: *Таласи* 2007. и *Свет који нестаје и свет који настаје* 2008. године.. Креативном фотографијом се бави од студентских дана, а излаже од 2006. године. До сада је учествовао на преко стотину групних изложби у земљи и иностранству, на којима је награђиван више од тридесет пута. Имао је три самосталне изложбе. Смедерево 2006., *Живот New Yorka*. Омољица 2008. (фото поезија), *Свет који нестаје и свет који настаје*. Панчево 2009. (фото поезија), *Стари и нови фајуми*.

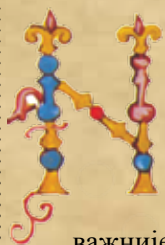
изложбе

ИКОНЕ ДЕЈАНА МАНДЕЛЦА НА ИЗЛОЖБИ У МЛАДЕНОВЦУ

У галерији „Фоаје“ младеновачког Центра за културу, 25 децембра 2009. године, уз учешће поклоника црквене уметности из више градова Србије, отворена је изложба најновијих иконописних дела иконописца Дејана Манделца из Младеновца. Изложбу је отворио свештеник Жељко Ђурић, предавач теологије иконе на Академији за уметност и конзервацију Српске Православне Цркве, док је о стваралаштву овог уметника говорила др Виолета Цветковска Оцокољић

На седмој самосталној изложби Дејана Манделца, иконописца који се већ деценију и по бави иконописом, налази се двадесет пет радова насталих у претходне две и по године, колико је прошло од његове последње изложбе. Међутим, важније од овог добро организованог сусрета са Манделцовим радовима, јесте чињеница да већина његових икона, одмах по настајању, врши своју суштинску мисију – преносе Божију поруку у наш видљиви свет. Неке од њих, као делови иконоста-са у храму Господњем, саучесници су Тајне над тајнама – сједињења човека са Богом, док су друге, које се налазе у домовима верника, сведоци молитве, неопходног својства нашег духовног живота.

Важно је поменути још једну мисијску улогу икона Дајана Манделца – већина њих публикована је у штампаним књигама и часопису („Каленићу“) Издавачке установе Шумадијске епархије, што битно доприноси да теолошке поруке ових публикација буду пријемчивије читаоцима.

Иначе, овај уметник је током последње две године ликовни уредник свих издања „Каленића“, Издавачке установе Епархије шумадијске. Да су Манделцове иконе активни учесник многих видова црквеног живота Шумадијске епархије, потврђује и учешће на изложби више свештеника из Крагујевца, Младеновца, Аранђеловца и Смедерева којима црквена уметност знатно помаже у пастирском раду. А колико се у Шумадијској епархији придаје значај црквеној уметности, сведочи и то што је на отварању изложбе у Младеновцу православне песме изводио Црквени хор „Опленац“ из Тополе, такође значајни учесник молитвених скупова Цркве Божије у Шумадији.

На крају, додајмо још једну карактеристику икона Дејана Манделца, видљиву у његовим новијим радовима, а врло важну као пример за угледање многим који се баве овим послом, нажалост, не увек у предањском духу: на његовим иконама ниједна линија, ниједан слој боје када су „ауторска иновација“ (а има их, хвала Богу доста) нису произвољни, већ су проистекли из живог ауторовог сусрета са укупним корпусом православне иконографије, како најстарије тако и најновије, модерне. Другим речима, овај иконописац „ради на себи“ тако што свој Богом дани дар надзиђује учењем, упознајући се са непрегледним искуством православне теологије која се односи на уметничко стваралаштво.

Све иконе изложене у младеновачкој галерији „Фоаје“, међу којима су и престоње иконе иконоста-са цркве Светога апостола Томе у Јеловику и храма Светог великомученика Георгија у Јасенку, могу се, у електронској презентацији видети на адреси <http://picasaweb.google.com/znamenje2/IZLOZBA2009#>, а занимљиво је посетити и иконопишчев блог на адреси www.znamenje.blogspot.com.

Н. Ј.

елигиозна уметност проналази своје корене у најзамагљенијим изворима историјске прошлости. Чак и када је називана магијским приказом стварности она је представљала човеков покушај да објасни тајанствене силе које су изван и унутар њега. Тако је настао први видљиви траг људског општења са Божанским светом. Кроз читаву историју људског постојања кроз визуелне трагове које су остављали мистици, монаси и испосници искристалисала се свест о потреби слике и временом се преточила у икону. Захваљујући тим траговима пре-

носило се сликано предање које траје и данас. Ако са захвалношћу гледамо на иконе старих мајстора, онда би подједнако захвално требало да гледамо и на напоре савремених иконописаца који настављају предање сликане речи. Као што је Теодосије писао о испосницима који су гледали у Христа у души насликана, тако и данашњи иконописац кроз доживљавање Христа унутар себе преноси Божанску поруку у видљиви свет и саопштава је материјалним средствима.

Дејан Манделц је један од преносилаца сликаног предања који наставља пут својих бројних предака. Он умним очима сагледава Христа и претаче Божанске енергије у дугине боје, сачињавајући од њих спознајни свет за вернике. Свет који он унутар себе види и доживљава и који уз дубоку молитву преноси за нове нараштаје подједнако је вредан као путоказ за будуће иконописце и вернике. У његовим ликовима огледа се израз прапочетка иконе, њено тек наслућено, несазнајно својство. У њима ври један давни свет који је подједнако присутан у нама од када постојимо. Кроз њих у нас живо зори вечност и безвременост. Оне су знакови на путу верника.

Тако се највећа људска тајна преображава у стварање, опредмећивање које нас гледа својим крупним очима и позива да закорачимо у стварност јединог света. Тада ћемо, у атрибутима који окружују светитеље, пронаћи бројне поруке које са истинитог извора Дејан прикупља и на разне начине саопштава. Осликавајући људске домове и Божије храмове Дејан мисионари бојама. Његово упорно трагање за светоотачким списима и истраживање писане Божије речи омогућило му је да уђе у суштину људског стваралаштва и да осети сјај лица Господњег. Он исказује дубље светове који се налазе унутар нас и који нас окружују од када је Господ створио Адама од земље и удахнуо му живот.

Ипак, Господ и данас понекад човека обдари даром који није земаљски и који носи светлост другог света. Тако је Дејану дао бројне дарове, а моћ да ствара језиком слике је оно што ће остати као најтрајнији печат његовог широког опуса стваралаштва. Благих валери, титражи који проистичу из срца светитеља, чији се тек благи наговештај осећа испод њихових одежди, у наборима и преломима драперија, дубока светлост која исијава из њихових погледа и која сведочи о мучеништву и радости, лица са изразом благиости и озбиљности, све је то утиснуто Дејановом руком у дрвену подлогу и белу празнину која се испунила животом. Тако нас сада са његових икона посматра лице Господа које зрачи из свих светитеља, а живот који они причају надмашује умно поимање и буди созерцање срцем.

др Виолета Цветковска Оцокољић
текст из каталога изложбе

УМНО ПОИМАЊЕ

ИКОНА КАО ОПРЕДМЕЂЕНО ПРИСУСТВО

Јоргос Кордис:

Фајумски портрети и византијска икона и У ритму – Етос линије у византијском иконопису
Са грчког превео: јереј Драган Поповић
Каленић, Едиција ЗОГРАФ, 2009.

Са радом др Јоргоса Кордиса, како уметничким тако и теоријским, читаоци Каленића су имали могућност да се упознају у више наврата (види бр. 3 и бр. 4 из 2008. и бр. 3 из 2009. године). Уочи Сајма књига у Београду прошле године, наша издавачка кућа у новопокренутој едицији Зограф, специјализованој за објављивање књига из области црквене уметности, обрадовала нас је са два наслова овог изузетно значајног аутора.

Јоргос Кордис је рођен 1956. године у Грчкој. Студије теологије је завршио на Атинском универзитету, а наставио на институту Светог Крста у Бостону, где је специјализовао како богословље тако и естетику византијског сликарства. Докторат из теологије је одбранио на Атинском универзитету 1991. године, на коме и предаје од 2003. године. Такође, предаје и иконопис на АКТО (Athens School of Art), и у Културном центру Еиконургија у Атини. Аутор је већег броја студија из области теологије и естетике иконописа. Осликао је велики број цркава и иконостаса у Грчкој, Либану, Светој Гори... Учествовао је на великом броју групних као и на више од двадесет самосталних изложби. Његова значајна студија У ритму – Етос линије у византијском иконопису поред српског, преведена је и на енглески, румунски, а тренутно се очекује издање и на руском језику.

Икона је за мене присуство. Уз помоћ контрапоста покушавам да створим могућност општења и узајамно дејство између посматрача и светитеља изображеног на икони. Многи светоотачки текстови нам говоре да је то за старе мајсторе био најважнији квалитет на икони. Иконе су сликали не да би украшавали цркве, већ да би цркве освештали присуством у њој насликаних светих. Икона је опредељивала везу међу светима и онима који се моле. У својим радовима ја покушавам да омогућим то присуство.

Јоргос Кордис

У првој од ове две значајне студије, које је Каленић објавио, *Фајумски портрети и византијска икона*, аутор се бави темом којом се савремена теорија уметности у предходних неколико деценија занима са великим интересовањем, али и великим донетима. Реч

је о повезаност византијског сликарства са његовим античким наслеђем, у конкретном случају са великим наслеђем фајумских портрета. О овој теми је такође и у Каленићу писано у више наврата, а у свету су написане бројне научне студије. У уводу књиге Кордис нам најпре скреће пажњу на неке погрешке, карактеристичне за одређени број аутора који се баве овом темом. Наиме, приликом упоређивања ове две сликарске традиције погрешке најчешће настају као последица тумачења једне из визуре друге сликарске традиције, што доводи до погрешних закључака да је византијско сликарство, са једне стране, назадовање у уметничком стваралаштву позне антике или, са друге стране, да су портрети из Фајума недуховни и оријентисани на материјално приказивање. Разлоге за овакав приступ Кордис види у савременој западној теорији уметности која сваку уметничку традицију вреднује са становишта своје културне традиције, а овакви ставови директно вуку своје корене из схоластичког учења које подразумева да се умом може схватити свет у својој укупности.

Као алтернативу овом принципу аутор предлаже приступ који би подразумевао да се свака уметност треба тумачити и процењивати из културног образа који је ту уметничку традицију и изнедрио: „... свака уметност или сликарски стил потребно је засебно

ЈОРГОС КОРДИС
У ритму
Етос линије у византијском иконопису

САВЕТНИКА
Каленић

процењивати, и то у што ширем оквиру културе која је створила ту уметност. Истраживање принципа уметничког стила и вредновање одређене уметности треба да се ослања на теорију која се развила у оној заједници која је створила дела уметности коју намеравамо да истражујемо. Само на основу ових претпоставки можемо да створимо стабилну основу са које бисмо правилно процењивали и тачно вредновали одређено сликарско предање и стилове које оно употребљава.“ Доследно примењујући овакав принцип у тумачењу, Кордис ће у наставку књиге дати објективну и свеобухватну анализу како фајумске тако и византијске уметности и њихове повезаности, али и великих разлика, крећући од естетске и морфолошке анализе до теоријско-богословске. Све закључке и теоријске анализе аутор је поткрепио користећи се бројним илустрацијама.

Друга књига *У ритму – Етос линије у византијском иконопису*, у најширем смислу бави се цртежом на византијској икони. Ради се о једном од, без претеривања, најзначајнијих теоријских радова о иконопису написаних у новијем периоду. Своје богато искуство иконописца и

велико познавање богословске науке и светоотачких списа који се тичу светих икона, аутор је употребио да би нас увео у саму суштину стваралачког у иконопису. Анализирајући историјски развој иконописне уметности кроз векове у којима је стварана, аутор у великој разноликости стилова проналази заједничке и непромењиве елементе у начину цртања, композицији и ритму, и преко великог броја илустрованих примера уводи читаоца у разумевање саме суштине иконе, после којег је, по речима аутора, могуће „... стваралачко настављање нашег иконописачког предања“. После кратког али садржајног бављења темом *шта је икона за византијски сликарски систем* у другом поглављу *Карактеристичне ознаке византијске линије*, кроз анализу и велики број илустрованих примера аутор нам представља начин цртања и компоновања прво лика, а затим и комплетне фигуре, као и секундарних делова композиције као што су пејзаж и архитектура.

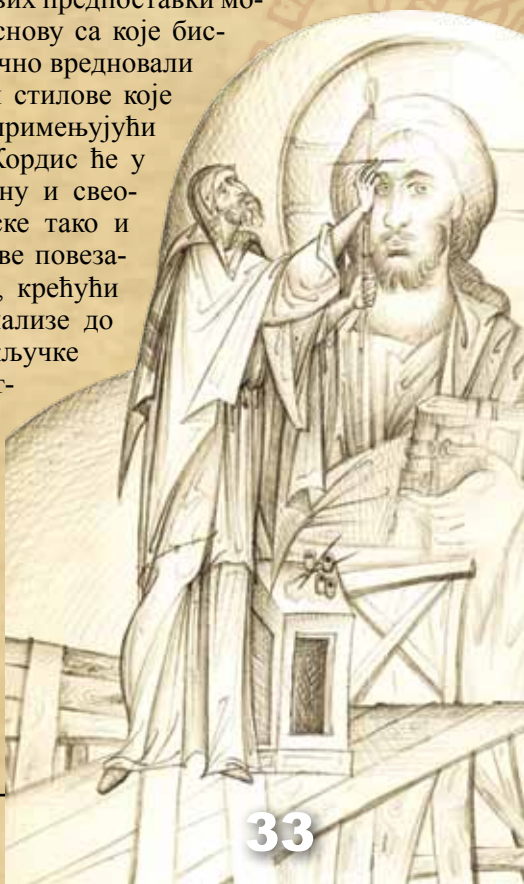
У трећем поглављу Кордис тумачи и објашњава принципе грађења сложенијих композиција. У другом делу књиге на примеру десет репрезентативних, одабраних композиција из историје византијског сликарства, аутор поткрепљује напред изведене закључке детаљном анализом ових остварења. На самом крају аутор је приложио 17 својих цртежа који илуструју и потврђују систем који је у књизи предложио.

„Треба рећи да овим излагањем ученик учи посебну врсту језика, његову граматику и синтаксу. Подучава се како да употребљава речник (односно облике) и на основу њих иконопише. Али свакако, као и у случају прозне уметности и песништва, где познавање граматичких и синтаксних правила не чини некога песником, тако и познавање принципа (логоса) иконописачких правила и начела не чини ученика иконописцем.

Међутим, разумевање принципа према којима су радили стари уметници њему помаже да схвати њихову мудрост, њихово духовно надахнуће. И више од тога, помаже му да научи да истинито стваралаштво потребује знање али и дух. Неопходно је, дакле, учење али и духовна борба.“ поручује нам Кордис у уводу књиге.

Наша епархијска издавачка кућа се са ова два наслова, као и значајном студијом Ричарда Темпла (приказаном у предходном броју Каленића) и књигом *Беседе иконописца* архимандрита Зинона која је тренутно у штампи, уписала у ред издавача који су значајно допринели разумевању и развоју црквене уметности у нашој помесној Цркви.

Дејан Манделц

Наша издавачка

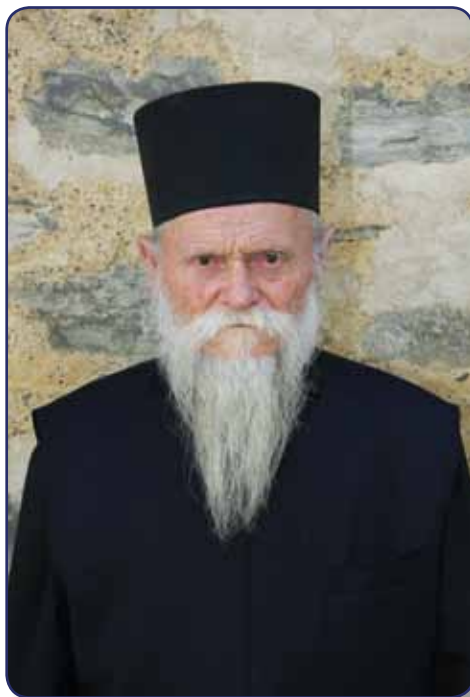

СЕЋАЊЕ НА ПРИЈАТЕЉА – МОНАХ НАУМ

Монах Наум, о којем говори овај кратки запис, рођен је 1932. године у селу Водањ код Смедерева, замонашен је у манастиру Благовештењу рудничком 2008. године, а упокојио се у Господу 2009. године

Наш први долазак у манастир Благовештење рудничко био је на манастирску славу. Свету Архијерејску Литургију служио је Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован на отвореном, у манастирском дворишту. Док сам фотоапаратом бележила делове Свете Литургије и занимљиве људе, пажњу ми је привукао ужурбани стари монах. У неколико наврата сам покушала да га фотографишем, али ми је он увек измицао, или би га неко од присутних заклонио. Најзад, приметила сам га у разговору са двојицом крупних мушкараца. Од монаха сам добила дозволу да сликам, обећавши да ћу му слику донети.

Пошто је у Благовештењу обичај да мушкарци ручају у манастирској трпезарији, а жене у другом делу конака, супруг и ја смо се раздвојили. Покушала сам да уђем у трпезарију где су ручале жене, али је била пуна. Зато сам одустала, села на клупицу испред манастирске капије и жмурећи наслонила главу на камени зид.

лицом, која је служила као путоказ до извора званог Светиња. Док је отац Наум хитао уз степеннице ка горњој трпезарији, пошла сам травнатом стазом, која се благо спуштала ка потоку и шуми из које се чуо жубор воде. Преко гвозденог у зелено офарбаног моста над потоком прешла сам на другу страну и села на камену клупу испред капелице. Жмурећи, одмарала сам слушајући звуке шуме и складни жубор воде у капелици и потоку. Изваљено корење усамљених буква и маховином покривено црно камење у потоку, чинили су да у видокругу све буде необично. Светиња је заиста нешто посебно, шума, поток, звуци и мириси су ту другачији него било где.

Од тада су доласци у манастир Благовештење постали чешћи. Долазили смо и са децом. Били смо окружени пажњом, љубављу и топлином која је избијала из сваке поклоњене иконице или поучне приче оца Наума.

Неколико дана пред пут на Свету Гору питали смо оца Наума шта да му донесемо са тог путовања. Пожелео је монашки опасач. Купили смо га у Уранополису, задњем световном градићу пре званичне границе Свете Горе.

Док је разгледао опасач, отац Наум је рекао нешто чему супруг и ја у први мах нисмо придали важност.

– Рећи ћу да ми га ставе кад умрем. Имам и нову мантију.

Опасач смо на њему видели на Преображење, када смо дошли у манастир на Свету Литургију. На ужурбаном оцу Науму је тога дана све било ново и чисто. Испод прскача је провирила велика сјајна копча новог опасача. Опијена његовим изгледом, морала сам да га сликам. Ту фотографију, нажалост, нисам успела да му покажем. Наш пријатељ се убрзо упокојио у Господу, мирно и лако, како у манастиру рекоше: “Није се мучио и никога није намучио.”

Ми смо за његову смрт сазнали касније, тако да на сахрани нисмо били. Дошли смо на први помен. Отац Наум је сахрањен у малом гробљу, ограђеном бодљикавом жицом, на брду изнад манастира. На помену смо, поред свештеника и сестара из манастира, били нас двоје и још неколико нама непознатих људи. Приметили смо и зачудило нас је да никога од његових рођака није било. Касније смо чули да се нешто пре помена оцу Науму упокојио његов брат, а неку недељу касније и сестра му, мати Рафаила, монахиња манастира Благовештење.

Славица и Милован Шаренац

– Јеси ли јела?

Нисам осетила да је неко сео до мене, па ме је преуо однекуд познати глас. Док ме је гледао топлим очима, препознала сам старог монаха, иако је био без црне одоре. Уствари, крај мене на клупи је седео старчић у излизаним тамним панталонама и на лактовима закрпљеном џемперу. Поред пута, недалеко од манастирске капије, стајала је дашчица са нацртаном стре-

УПОКОЈИЛА СЕ У ГОСПОДУ МОНАХИЊА РАФАИЛА, СЕСТРА МАНАСТИРА БЛАГОВЕШТЕЊА РУДНИЧКОГ

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован је у петак 25. новембра 2009. године, заједно са свештенством Шумадијске епархије, служио опело новопрестављеној монахињи Рафаили (у свету Ангелина Вељовић) у манастиру Благовештењу (Рудничком).

Монахиња Рафаила рођена је у селу Водњу код Смедерева, децембра 1925. године, од оца Драгомира и мајке Драгине Вељовић.

Родитељи су јој били верујући и благочестиви људи. После седмогодишњег неуспелог брака због болести, по одлуци свога оца, Ангелина одлази у манастир Горњак, да се на најбољи могући начин припреми за захтеван манастирски живот. У то време Горњачку управу држао је сада блаженопочивши игуман Тадеј. У манастиру Горњак се, између осталих инока, подвизавао и чувени монах Наум, рођени брат Ангелинине стрине, потоње блажене монахиње Наталије. Искусни игуман Тадеј био је става да су оне за женски манастир, и да не треба да остану у Горњаку. Пошто је познавао благовештењску игуманију Михаилу, чувену по узорном духовном животу, препоручио их је обе њеном духовном руковођењу. Игуманија Михаила их је прихватила, те су оне 1957. године дошле у манастир Благовештење рудничко. Након потребног искушеничког стажа, обе су 1960. године замонашене у расу и камилавку у манастиру Благовештење. Ангелина добија име Ана, а њена стрина добија име Наталија. Монахиња Наталија се после десет година упокојила у Господу, а монахиња Ана наставља врло прилежно свој монашки подвиг у посту, послушању и молитви. У малу схиму је замонашена 1984. године, добивши име Рафаила. Иако је носила тешко бреме болести, верно и пожртвовано је обављала сва потребна манастирска послушања све до 23. новембра 2009. године, када се примивши Свето Причешће упокојила у Господу, којем је читавог свог живота верно служила.

ОТВОРЕНА НАРОДНА КУХИЊА ПРИ БОГОСЛОВИЈИ

Црква Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром, у сарадњи са Богословијом Светог Јована Златоустог, покренула је 1. фебруара ове године Народну кухињу. Протојереј-ставрофор професор др Зоран Крстић, ректор Богословије, сматра да је установљење Народне кухиње врло значајан израз солидарности унутар хришћанске заједнице, односно да смо спремни и да желимо да помогнемо једни другима. „Сигурно је“, каже Крстић, „да човек не може другоме човеку у свему да помогне, али у неким стварима мора и може. Мислим да је наша хришћанска дужност да се потрудимо да нико од нас унутар хришћанске заједнице не буде гладан, и да је то основна, прека потреба и врло значајан израз солидарности. Ако је човек гладан, све друго одлази у други план.“

На почетку рада ове Народне кухиње је предвиђено 12 obroka дневно. Донатори су желели да остану анонимни, мимо очију јавности, али, како професор Крстић истиче, ради се о нашим људима, хришћанима. Неколико obroka финансира и сама црква Светог Саве. Професор Крстић се такође нада да ће се број ових obroka временом увећавати, јер један оброк за месец дана кошта 3000 динара, и овом приликом позива све заинтересоване да на делу покажу своје човекољубље и да се укључе у овај програм. Они који то желе, о конкретним корацима треба да се договоре са својим надлежним свештеницима. Треба рећи да је податке о томе ко су наша угрожена браћа и сестре Црква добила од Центра за социјални рад града Крагујевца, и да ће се у почетку ослањати искључиво на њих. Ти људи ће моћи да конкуришу за Народну кухињу.

Ректор Богословије у Крагујевцу нада се да овај пример може да послужи као модел и у другим црквама, јер увек је за неки програм битно да има стабилну финансијску подлогу. Прота Крстић је уверен да је ово само почетак и да ће ова народна кухиња полако да се шири и помогне онима којима је то најпотребније.

Јана Алексић

О ИСТОРИЈСКОМ РАЗВОЈУ ЦРКВЕНЕ МУЗИКЕ КОД СРБА

ловени су, примивши из Цариграда православну веру, отуд усвојили и црквено појање. Према Л. Мирковићу, вероватно су га међу њих преселили свети Кирило и Методије. Свети Кирило је, учећи науке у Цариграду, учио и музику, што је било уобичајено за сваког обр а - зованог човека у Византији. За његова живота подунавски Словени су *појали* свету Литургију на словенском језику (Л. Мирковић, *Православна литургија I*, Сремски Карловци 1918). Појање које је било неговано у Цариграду, оставило је веома позитиван утисак и на Русе када су у IX веку посетили овај град. „Када дођосмо у Цариград, казиваху они, Грци нас уведоше у своју цркву где они Богу своме служе, и тамо видесмо такву красоту и славу,

1978, бр. 4). Према К. Манојловићу, црквено певање је пренето у Србију са Свете Горе, односно из манастира Хиландара, који је био центар духовне културе и живота Срба у доба Немањића. У Србији се црквено певање развило под утицајем певања народа са истока, а поготову из Сирије и Јерменије, јер су српски калуђери одлазили у Свету земљу и Јерусалим (Коста П. Манојловић, *За трагом наше старе световне и црквене музичке уметности*, Гласник СПЦ, 1996, бр. 11-12).

Појање византијске мелодије захтевало је нову обраду и певачку редакцију због језичких специфичности, па се тако српска песмотворачка оригиналност испољавала у свим областима црквене музике. Стваралачка способност појаца није била паралисана

сталним понављањем мелодија, те није представљала механичку улогу човекове личности у духовној музици (Љ. Рајковић-Петронијевић, наведено дело).

За историју српске музике веома је битан рукопис (бр. 1495) из 1360-1385. године, који припада светогорском манастиру Ватопеду. Према једном запису на маргини, приписује се грчком монаху Јоакиму, за кога је проналаском још једног рукописа (зборника манастира Јована Претече из 1453. године) установљено да је имао титулу *доместик Србије* (Милорад Лазић, *Етос византијског црквеног појања*, Теолошки погледи, 1984, бр. 3-4). Најстарији музички извор српске редакције из XV века јесте зборник из 1431. године. Аутор је Давид Редестинос, доместик светогорског манастира Ивирина на Светој Гори. Поред песама на грчком, овај рукопис (бр. 544) садржи и два српскословенска текста са касновизантијском нотацијом.

С краја XV века потиче и други, изузетно важан двојезични рукопис српске редакције, у коме се налазе дела три српска композитора: јеромонаха Исаије, Николе и кир Стефана, као и дела два грчка композитора која су на извештан начин била повезана са Србијом: Јоакима монаха – доместика Србије и Мануила Раула (М. Лазић, наведено дело).

Најдрагоценији српски средњовековни музички рукопис (Кукузелове редакције) је зборник – псалтирија из XV века (рукопис Народне библиотеке у Београду, бр. 93), који је садржао десетак песама на српскословенском језику и неколико двојезичних – грчких и словенских песама. Изгорео је приликом бомбардовања Београда од стране Немаца, 6. априла 1941. године. Професор Коста Манојловић успео је да сними 1937. године неколико страница овог рукописа, тако да је сачувано дванаест фотографија које се налазе у Архиву САНУ, бр. VII/433 (Љ. Рајковић-Петронијевић, наведено дело). На 297-288. страни

да наш језик то не може исказати: одежде њихових јереја беху најчудесније, богослужења веома дивна, држање свих људи побожно, *појање толико слатко, какво нигде не чујмо*, и нас обузе нека радост, и не осећасмо себе, нити знађасмо да ли смо на земљи или на небу. И нема у целом поднебесју такве лепоте и преславног богословља као што је код Грка. Због тога верујемо да је вера њихова истинита, и само са тим људима живи Бог истинити“ (др Јустин Ст. Поповић, *Житија светих за месец јули, Житије светог Владимира, великог кнеза кијевског*, Београд 1996).

Два најстарија очувана словенска рукописа забележена су такозваном екфонетском нотацијом, а то су *Остромирово еванђеље* из 1057. године и *Купријановски* или *Новгородски листићи* из XI века (Љубица Рајковић-Петронијевић, *Стара српска музика у периоду од IX до XV века*, Теолошки погледи,

овог рукописа забележено је да је то твореније доместика кир Стефана Србина, то јест дело учитеља, господина Стефана Србина. Титула доместик говори о томе да је он био учитељ хора, који је имао не само добар глас, већ је добро познавао и музичку теорију (Љ. Рајковић-Петронијевић, наведено дело).

У Бодлеинској библиотеци у Оксфорду налази се стихира са српскословенским текстом забележеним црквеним грчким словима, која датира из 1553. године (Димитрије Стефановић, *The Earliest Dated and Notated of Serbian Chant*, Зборник радова Византолошког института, 1961, књ. 7). Ова стихира, за коју се сматра да је забележена у Хиландару, не разликује се од византијске мелодије која јој је служила као узор. За историју српског појања то је знак, каже Д. Стефановић, ако није и доказ да је оно у XVI веку било подређено грчком утицају. Ови примери доказују да су грчке мелодије представљале основе на којима је извођен, певан српскословенски текст (Д. Стефановић, *Неколико података о грчком утицају на српско црквено појање*, Богословље,

1961, св. 1-2). Дакле, постојали су јединство и истоветност мелодије, а једина разлика била је у језику на коме се појало. Према Д. Стефановићу, сви ови подаци потврђују познату теорију да је српско, као уосталом и руско и бугарско, православно црквено појање настало на основу и под утицајем грчког. Тај утицај није престао ни у XIX веку.

Љ. Рајковић-Петронијевић каже да лепота наше средњовековне музике лежи како у њеној идејној снази, тако и њеној оригиналности и националној афирмацији. Ауторе наше старе црквене музике краси изузетна музичка писменост, као и језичка образованост, без ичега лакомисленог и вулгарног. Њихове композиције имају и данас своју изузетну музичку и мисаону вредност, која сведочи о њима не само као о личностима, већ као и о представницима једног прошлог, а нама ипак тако блиског света.

Гордана Благојевић
(Део из опширнијег рада,
Гласник Етнографског института САНУ, 2005, бр. 53)

О ИКОНИ СВЕТЕ ТРОЈИЦЕ АНДРЕЈА РУБЉОВА

Зрацима Божанствене светлости обасјан,
преподобни Андреје, Христа Бога познао си
Божију Премудрост и силу
и иконом Свете Тројице целом свету
проповедао си јединство у Светој Тројици,
а ми са дивљењем и радостју певамо ти:
пошто имаш смелости код Пресвете Тројице
моли да се просвете душе наше.

Тропар преподобном Андреју Рубљову, глас 3.

стваралаштво Андреја Рубљова је у литургијску уметност православне Цркве преко икона унело оваплоћени духовни пут и завете преподобног Сергија Радоњешког, ликовно предање оног миротворства које се простирало на све области његовог деловања, оног јединства по образу Свете Тројице, чији је највиши израз знаменита икона Света Тројица, коју је Рубљов насликао у славу преподобног Сергија за његов храм...

У 15. веку руски иконопис достиже неупоредиву узвишеност и чистоту ликова, чиме се издваја из целокупног развоја православног иконописа. Управо је руској уметности било дато да пројави то савршенство језика иконе који са највећом могућом силином раскрива дубину садржаја литургијског лика: његову духовност. Ако је Византија дала пре свега богословље у речи, онда је богословље у икони било дато превасходно Русији.

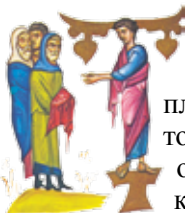
Управо кроз икону Свете Тројице, Андреј Рубљов је најдубље изразио православно учење о Њој. Чудесна дубина духовног созерцања преподобног Андреја нашла је овде свој израз посредством недостижне уметничке даровитости. Лик Свете Тројице, врхунац његовог дела, остаје и на иконописачком и на богословском плану навиши домет православне уметности, највиши домет „богословља у бојама и линијама“.

Леонид Успенски

РИМСКИ (РАНОХРИШЋАНСКИ) АРХЕОЛОШКИ ОСТАЦИ У ЈУЖНОМ ТЕМНИЋУ

Опеке пронађене на римском утврђењу „Бедем“ у темнићком селу Маскаре са украсима у облику крста, указују да је ова грађевина била сведок ране христијанизације овог дела Шумадијске епархије

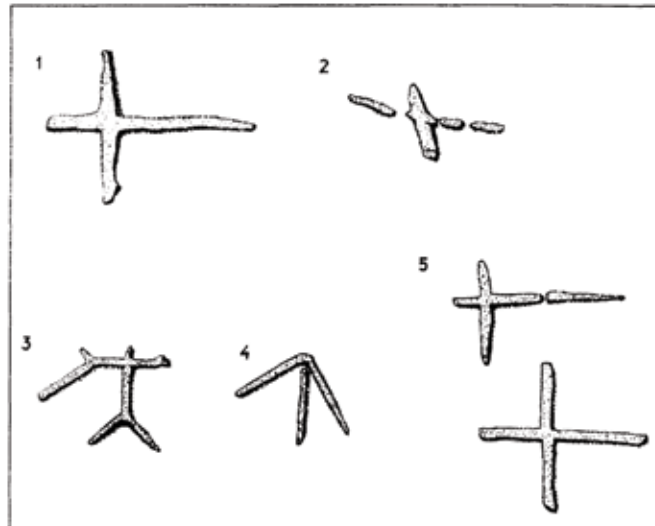

Темнић је област централне Србије смештена у троуглу Велике Мораве, планине Јухор и Западне Мораве. Са истока је ограничена Великом Моравом, од састава Јужне и Западне Мораве код Варварина па до села Трешњевице, чији атар чини границу на северу. Западна граница је на гребену Јухора код Благотина, одакле преко села Милутовца досеже Западну Мораву. Релјеф Темнића чини равница око Западне и Велике Мораве и преовладавајући брдовити део на западу и југозападу. Моравске алувијалне равнице су изузетно плодне и на њима су добре ливаде и оранице.

Јужни Темнић је углавном брдовитог карактера, надморске висине од 200 до 400 метара. Највише тачке јужног Темнића су: Велики Благотин (533 метра) на западу, Басаре (412 метара) на југу и Макрешанац (316 метара) на истоку. На источном крају је пространа равница око Варварина, док је на западу, нешто јужније од Благотина, омања равница око Велике Дренове.

Погодни природни услови за живот разлог су густе насељености овог подручја од праисторије до данашњих дана. Насељеност у антици је такође била велика, о чему најбоље сведоче бројни налази римског новца и други налази на читавом низу античких локалитета. Претпоставка о значају ових локалитета је основни разлог што је екипа Народног музеја у Крушевцу током 1994, 1995. и 1996. године систематски рекогносцирала античке локалитете јужног Темнића.

Што се антике тиче, истраживачку радозналост археолога понајвише заслужују остаци утврђења на локалитету „Бедем“, као и шира околина села Маскара. Локалитет „Бедем“ је смештен на јужном крају села Маскара, уз леву обалу Западне Мораве, тачно насупрот средњовековног града Сталаћа. Данас је локалитет удаљен пар стотина метара од обале реке, али је све до Другог светског рата река текла непосредно испод утврђења. „Бедем“ није непознат археолошкој јавности, присутан је у археолошкој литератури од последње деценије XIX века (М. Ризнић, *Старине у планини Мојсињи и околини*, Старинар, новембар 1891, 71-91). Пионир истраживања овог краја био је учитељ Михајло Ризнић, који је први објавио податке о локалитету. Он наводи димензије утврђења од 156x132 метара, зиданог од камена и опеке (диманзије опеке 32x29 сантиметара) и дебљине зида 1,25 метара. Најбољи познавалац овог краја, Станоје Мијатовић, у својој студији *Темнић*, изашлој 1905. године, каже: „Град је откопан пре 15 година. Данас се увелико руши, а касније од истог

Сл. 2. - Облици крстова на опекама са локалитета „Бедем“ у селу Маскару: 1. обичан крст неједнаких кракова, 2. доста оштри крст на једној од кракова, 3. делимично очуван крст са рачвастим краковима, 4. делимично очуван крст, можда део Христовог монограма, 5. два крстића на покривним циглама

разноси се по селу, ради подизања кућа.“ Археолошки институт у Београду рекогносцирао је територију села Маскара 1953. године, а највећи допринос познавању археолошке проблематике Темнића дала је дугогодишњим радом на овом терену археолог Народног музеја у Крушевцу Емилија Томић.

Досадашња више него стогодишња, премда недовољна истраживања, утврдила су остатке већег римског правоугаоног утврђења димензија 156x132 метара, грађеног од камена и опеке, са 12 истурених кула, удаљених 18 метара једна од друге. Прегледом данашњег стања локалитета постојање кула може се само наслутити местимично већом концентрацијом шута, док су димензије утврђења нешто мање него што нам каже литература, величине 130x130 метара. Унутар претпостављеног простора утврђења налазе се целе и фрагментоване римске тегуле, цигле и одломци керамичких посуда. У источном делу утврђења, приликом земљаних радова, мештани проналазе скелетне гробове. Они су највероватније из средњег века. Напомињемо да се антички материјал налази и ван оквира правоугаоног утврђења, укључујући цигле и тегуле, а на појединим местима можемо назрети и остатке бедема неправилне основе. Екипа Народног музеја у Крушевцу приликом рекогносцирања открила је на „Бедему“ огромну количину опека и кровних тегула. Прегледавајући их, археолог Н. Берић уочио је да једна од цигла носи украс у виду мањег крста, релјефно изведеног на површини цигле. Н. Ђокић, тада професор Грађевинско-техничке школе у Крушевцу, након неколико дана ангажовао је један цели разред за преглед цигли. Пронађено је укупно шест цигли са украсима у виду мањих крстова. Све цигле фрагментоване

вано су сачуване, на пет је очуван по један крст, док једна цигла има два крстића. Издвајају се два делимично сачувана крста са рачвасто проширеним завршцима и део крста који би могао бити Христов монограм. Ове цигле су добро печене а једна од њих је прекривена танким слојем малтера. Аналогije оваквим украсима, или можда печатима на опекама, налазимо у Царичином граду, тако да можемо претпоставити како опеке припадају рановизантијској фази утврђења на локалитету „Бедем“.

Недалеко од „Бедема“, на локалитету „Селиште“, у профилу Западне Мораве, на њиви Пантића, констатован је културни слој који садржи фрагменте римске керамике и нагорелих костију. На локалитету „Село“ налазе се керамика и римске тегуле, а на површини се примећују и остаци малтера. Међу керамиком примећују се и остаци средњовековне керамике. Занимљив је опис археолошке целине у селу Маскаре, опет у поменутом раду С. Мијатовића: „У Доњој Мали до Мораве имају неке старе пећине у којима су некада изгледа печени земљани судови.“ Могуће да је у овом случају реч о цигларској пећи, истој онаквој каква је пронађена у суседном Сталаћу или нешто удаљенијем Чукојевцу код Краљева.

Утврђење као што је ово, које се крије на локалитету „Бедем“, сасвим сигурно је захтевало велике количине цигларског материјала, тако да је пећ и у Сталаћу углавном могла служити за потребе „Бедема“ у Маскару.

Село Маскар смештено је у дну природног амфитеатра којег чине источне падине темних брда и равна моравска долина. У непосредној близини је спој Јужне и Западне Мораве, чијом долином пролазе значајни стратегијски комуникацијски правци, који се настављају долином Велике Мораве. Такав положај разлог је преласку многих комуникација поред локалитета „Бедем“. У првом реду то је пут који је пратио леву обалу Велике Мораве, паралелно са *via militaris*. Правац долином Каленићке реке је водио ка срцу данашње Шумадије, до Жупањевца и долине реке Лугомир. (Жупањевац је раскрсница где се поред горе поменутих путева сустичу и следећи друмови: од Јасике до Вратара и даље Вратарском и Каленићком реком, од Беле воде Риљачком реком до Каленића и даље до Жупањевца и од Љубостиње, преко Горњег и Доњег Дубича, заобилазећи Благодина до Жупањевачке реке. На исток од Жупањевца води друм Лугомиром ка Јагодини, а на северозапад ка Крагујевцу.) Друм Вратарском реком се спајао са оним који је ишао Каленићком реком. Врло значајан пут ишао је левом обалом Западне Мораве, да би негде код данашњег Макршана или Јасике прелазио на десну обалу и даље настављао долином Расине ка Јастрепцу и Копонику. Негде код данашњег Крушевца овај пут је вероватно секао пут који је ишао долином Западне Мораве бар од данашњег Чачка. Постојао је сигурно и прелаз између Маскара и Сталаћа, јер је један пут ишао и кроз Стеваначку клисуру. Готово је извесно да су Маскаре биле повезане и са *via militaris*, преко данашњег Ћићевца и Појата. Из турских извора знамо да је у овом крају још у XV веку био веома развијен колски саобраћај, за шта је била неопходна добра развијеност путне мреже.

Плодна долина и добра прометна повезаност били су идеални услови за развитац римских пољопривредних имања, *villa rustica*. Споменимо узгред, да чак ни при највећим водостајима Западна и Велика Морава не плаве своје леве обале, што није случај са десним, које су биле често плавлене при иоле већим водама, све до регулисања њехових водотока између два светска рата и после Другог светског рата. Поред тога, Темнић је веома богат изворима, а у долинама Морава подземне воде су релативно плитко, на 10 до 12 метара. Развијеност пољопривреде у антици индиректно потврђује и неколико занимљивих археолошких налаза гвозденог алата (локалитет „Гај“ у Бошњану и локалитет уз Ђерђелинску реку, између Бачине и Маренова).

Душан Рашковић, Небојша Ђокић
(део чланка објављеног у Гласнику Српског археолошког друштва, број 13, 1997)

Философске Трице

ошавши из свог родног места, Флавијевог царског Неаполиса, некада познатог под именом Сихем, који ће, као у некој игри заметања трагова, воља будућих векова преименовати у Наблус, Присков син напусти Сирију и поче да лута у неизвесној позрази за светлошћу истинског знања.

Изучавао је списе древних философа, слушао казивања оних који себе називаху њиховим следбеницима и напрезао ум покушавајући да расплете најсложеније завојице људских мисли и колебања. Тражио је истину и смисао човековог битисања, али након много уложеног труда невољно је морао признати да је узалуд тумачио речи стоика, да је бесплодно шетао са перипатетичарима, да је исто тако без резултата ослушкивао лавез паса посматрајући звезде у друштву питагорејаца, и да је, иако само на трен, опет узалуд поверовао да проналази мудрост у речима платоничара, јер на концу свих напора његово срце оста празно, а чежња неутажена.

У почетку трагања смисао и бесмисао се смењиваху на владарском трону његове душе, као што се сунце и месец смењују на бескрајном небеском своду, а касније владаху заједно, као дволични демон назван Јанус, који са једне стране главе нуђаше посматрачу пријатно лице младића, обећавајући оно што не може дати, а са друге одбојно лице брадатог старца, покушавајући да ускрати оно што му не припада.

Када је већ сасвим сустао, не пронашавши ни један једини поуздан и непорецив одговор на питања која су га мучила, шетајући обалом, у Ефесу или можда Коринту (не знам, Бог зна), ненадако је био озарен вишњом милошћу. Поучен од старог хришћанина чије му име оста непознато, дознао је да човек, упућен Духом Светим и просвећен вером, може пронаћи и завољети Бога, који отвара врата светлости истинског познања и открива себе ономе ко му се приближава чистим срцем и тражи га молитвом. Тада поче прилежно учити истиниту философију и читати књиге пророка и апостола.

Након величанствене светковине пасхалног просвећења, отишао је у Вечни град где је, не жудећи за буком и одобравањем гомиле, своје благодатно сазнање делио са онима који су хтели да га слушају.

Једне вечери, када се после врелог и прашњавог дана на метежне тргове престонице спустила свежина, бројни продавци и купци варљивих речи и

од њих сачињених реченица, многи зналци и још више незналица, као и сви они који су се из ко зна каквих разлога ту затекли, могли су да чују његов непоколебљиви глас:

«Оно што на самом крају свог напорног пута имам да поручим вама, трагачима за истином и мудрољупцима, могло би се сажети у прегршт речи: Ако се човек, ма био сасвим површан и лакомислен, коначно отргне од тираније

страсти и напоскон ваљано замисли, тешко се може отети утиску који говори да је живот, или макар оно што је нашем уму и искуству од њега доступно, чиста бесмислица. Ипак, тај трезвени човек се подједнако тешко може отети и сасвим супротном утиску који му неодољиво намеће закључак да је сваки, ма и најнезнатнији догађај, па чак и сваки трен или тун живота, бескрајно преиспуњен смислом. Дакле, свеопшти и непобитни осећај смисла и свеопшти и неотклоњиви осећај бесмисла обитавају једновременно, руку под руку, у истом уму, у истом срцу и истом тескобном духу, али упоркос свој силини и привидној непорецивости ове узнемирујуће дихотомије знајте да су то само варљиви утисци грехом помраченог ума и утварни осећаји несмиреног срца, једном речју – трице.

Оно што стварно јесте и што надилази сваки смисао, као и његово наличије именовано страшним именом бесмисла, јесте оваплоћени Логос, Господ Исус Христос, Син Божији, Спаситељ.»

Завршивши овим речима своје последње предавање, године 165. од дана када девичанска утроба смештајући у себе Несместивог поста шири од небеса, у време владавине такозваног цара философа, крвника и прогонитеља хришћана, Марка Аурелија, оптужен злоделањем и клеветама незнабожачког философа Крискента и осуђен од надменог префекта града Рима Јунија Рустика («Ко одбија да боговима принесе жртву и да се покори царској наредби, нека буде штаповима бијен и нека му одсеку главу, као што закони римски налажу»), хришћански учитељ Јустин Философ, знаменити писац Апологија, потоњи свети Јустин Мученик, скиде философски плашт, призва благослов Божији на своје слушаоце и оде да најкраћим и најпоузданијим путем прими починак након многострадалног живљења, испуњеног прво раздирућом, а потом сладосном и свеочишћујућом чежњом за многожељеним Лицем Бога Живога.

Никола Миловић, протојереј

СЛУЖБЕНИ ДЕО – ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. децембра 2009. до 31. јануара 2010. године:

Осветити:

Земљиште за подизање новог конака манастира Светог Николаја Мирликијског – Манастирка, 2. децембра 2009. године;

Земљиште за подизање новог храма-капеле Светог Стефана Лазаревића при Болници у Смедеревској Паланци, Архијерејско намесништво јасеничко, 9. јануара 2010. године;

Звоно за храм Ваведена Пресвете Богородице манастира Каленића, 25. јануара 2010. године;

Темеље за парохијски дом при храму Свете Тројице у Горњем Катуну, Архијерејско намесништво темнићко, 28. јануара 2010. године.

Одликовати:

Орденом Светог Симеона Мироточивог:

Др Владу Вукчевића из Лос Анђелеса;

Орденом Војска Карађорђа:

Протојереја ставрофора Драгослава Степковића из Крагујевца;

Архијерејском граматом признања:

Невенку Ђорђевић Матијевић из Аранђеловца;

Небојшу Цветковића из Младеновца;

Архијерејском граматом захвалности:

Јованку Вељковић из Раче;

Александра Иванчевића из Барзиловице;

Жељка Живковића из Лазаревца;

Правом ношења црвеног појаса:

Јереја Срећка Зечевића, привременог пароха Прве парохије у Крагујевцу при Светоуспенском храму;

Јереја Дејана Лукића, привременог пароха Треће парохије у Крагујевцу при Светоуспенском храму.

Поделити благослов за искушеништво:

Светлани Спаић у Светоархангелској обитељи манастира Вољавче.

Преместити:

Јереја Зорана Алексића, досадашњег привременог пароха парохије у Јеловику, Архијерејско намесништво орашачко, на дужност привременог пароха Друге парохије у Међулужју, Архијерејско намесништво младеновачко.

Поставити:

Протојереја ставрофора Златка Димитријевића, привременог пароха Шесте парохије у Лазаревцу и вршиоца дужности архијерејског намесника колубарско-посавског, на дужност архијерејског намесника колубарско-посавског;

Новорукоположеног јереја Дејана Тодоровића, на дужност привременог пароха парохије у Јеловику, Архијерејско намесништво орашачко;

Новорукоположеног јереја Мирка Шилковића, на дужност привременог пароха парохије у Реснику, Архијерејско намесништво лепеничко.

Поверити у опслуживање:

Протојереју ставрофору Миладину Михаиловићу, пензионисаном пароху Друге парохије у Тополи и архијерејском намеснику опленачком, упражњену Другу парохију у Тополи.

Разрешити:

Јереја Зорана Алексића, даље дужности привременог пароха парохије у Јеловику, Архијерејско намесништво орашачко;

Јереја Душка Жујевића, даље дужности опслуживања упражњене Друге парохије у Међулужју, Архијерејско намесништво младеновачко;

Протонамесника Бојана Димитријевића и јереја Владимира Тијровића, даље дужности опслуживања упражњене парохије у Реснику, Архијерејско намесништво лепеничко.

Казнити:

На основу пресуде Великог црквеног суда СПЦ, протонамесника Илију Јокића, привременог пароха цветојевачко-јовановачке парохије у Цветојевцу, забраном свештенослужења до годину дана, односно до писменог покајања за почињене преступе нарушавања црквеног поретка, невршења законитих наредби претпостављених црквених власти, фалсификовања и утаје.

Поделити канонски отпуст:

Монаху Козми (Арсеновићу) за свезу клира Епархије рашко-призренске;

Николи Горановићу за свезу клира Епархије зворничко-тузланске;

Недељку Горановићу за свезу клира Епархије зворничко-тузланске;

Ненаду Марјановићу за свезу клира Епархије жичке;

Арсену Миловановићу за свезу клира Архиепископије београдско-карловачке.

Поделити благослов за постдипломске студије на Понтификално-оријенталном институту у Риму:

Милосаву Ђоковићу из Севојна.

Пензинисати:

Протојереја ставрофора Миладина Михаиловића, привременог пароха Друге парохије у Тополи, Архијерејско намесништво орашачко.

Упокојили се у Господу:

Протојереј ставрофор Миодраг Бошњакковић, пензионисани парох паланачки и бивши архијерејски намесник јасенички;

Преподобна монахиња Рафаила (Вељовић), сестра Благовештењске обитељи манастира Благовештење Рудничко.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. децембра 2009. до 31. јануара 2010. године

ДЕЦЕМБАР 2009:

1. децембар 2009:
Служио Литургију у храму Светог Пантелејмона у Станову – Крагујевац.

2. децембар 2009:
Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара у Белошевцу – Крагујевац;

Посетио Светониколајевски манастир Манастирак у Великој Крушевици, положио камен темељац за нови манастирски конак и благословио почетак радова.

3. децембар 2009:
Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад у епархијској канцеларији;
Служио бденије у Ваведењском манастиру Каленићу.

4. децембар 2009 – Ваведење Пресвете Богородице:
Служио Литургију у манастиру Каленићу, крстио малу Ангелину и пререзао славски колач поводом храмовне славе;

Сусрео се у манастиру Каленићу са руководством Завода за заштиту споменика културе и са академиком Љубомиром Максимовићем ради договора о штампању зборника радова поводом прославе шестогодишњице подизања Каленића;

Посетио Светониколајевски манастир Манастирак.

5. децембар 2009:
Служио Литургију у храму Светог Саве на Аеродрому – Крагујевац;

Примио професоре теологије из Бугарске.

6. децембар 2009:
Служио Литургију у манастиру Дивостину;
Примио Сашу и Јасмину Смиљанић;
Примио групу црквених сликара.

7. децембар 2009:
Служио Литургију у храму Светог Саве на Аеродрому – Крагујевац;

Рад у епархијској канцеларији.

8. децембар 2009:
Служио Литургију у храму Светог Димитрија у Сушици – Крагујевац;

Примио протојереја ставрофора Николу Гвоздића, архијерејског намесника јасеничког и представнике локалне самоуправе Смедеревске Паланке ради договора о подизању новог храма-капеле у кругу паланачке болнице.

9. децембар 2009:
Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара у Белошевцу – Крагујевац;

Пререзао славски колач на Медицинском факултету у Крагујевцу, поводом факултетске славе (Светог Алимпија Столпника);

Посетио сестру у Крушевцу поводом крсне славе;

Посетио Миленка Росића поводом крсне славе.

10. децембар 2009:
Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Присутвовао у београдском *Сава центру* концерту Мирослава Илића.

11. децембар 2009:
Служио Литургију у храму Свете Петке у Виногради-ма – Крагујевац;

Служио опело Растку Марићу, студенту Православног богословског факултета.

12. децембар 2009:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;
Рад у епархијској канцеларији.

13. децембар 2009:

Служио Литургију у храму Светог Андреја Првозваног у Белом двору у Београду поводом крсне славе династије Карађорђевића и учествовао у славским свечаностима које је приредио престолонаследник Александар Карађорђевић.

14. децембар 2009:

Служио Литургију у храму Светог Димитрија у Сушици – Крагујевац;

15. децембар 2009:

Служио Литургију у храму Светог Пантелејмона у Станову – Крагујевац;

Примљен у Медицински центар *Студеница* у Краљеву ради хируршке интервенције.

16 – 18. децембар 2009:

Опоровак након операције.

19. децембар 2009 – Никољдан:

Служио Литургију у манастиру Грначарици и пререзао славски колач поводом манастирске славе.

20. децембар 2009:

Служио Литургију у храму Светог Димитрија у Сушици – Крагујевац.

21. децембар 2009:

Служио Литургију у храму Светог Саве на Аеродрому – Крагујевац.

22. децембар 2009:

Служио Литургију у храму Светог Пантелејмона у Станову – Крагујевац;

Примио др Слободана Лукића и др Милана Максимовића из Краљева и др Радета Николића из Крагујевца.

23. децембар 2009:

Служио Литургију у храму Светог великомученика кнеза Лазара у Белошевцу – Крагујевац;

Примио др Васу Антуновића из Београда и др Радета Николића из Крагујевца.

24. децембар 2009:

Саслуживао на Литургији у храму Светог Саве на Врачару у Београду поводом четрдесет дана од упокојења патријарха Павла;

Саслуживао на парастосу патријарху Павлу у манастиру Раковици.

25. децембар 2009:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Виногради-ма – Крагујевац;

Рад у епархијској канцеларији.

26. децембар 2009:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;
Присутвовао пријему на *Шумадија сајму* који је приредио власник предузећа *Таково осигурање*.

27. децембар 2009 – Материце:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви.

28. децембар 2009:

Служио Литургију у храму Светог Саве на Аеродрому – Крагујевац;

Присуствовао у Клиничко болничком центру свечаном пуштању у рад апарата за рано дијагностицирање канцерогених болести.

29. децембар 2009:

Служио Литургију у храму Светог Саве на Аеродрому – Крагујевац;

Примио новог крагујевачког имама.

30. децембар 2009:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Председавао седници архијерејских намесника Шумадијске епархије.

31. децембар 2009:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;

Рад у епархијској канцеларији.

ЈАНУАР 2010.

1. јануар 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Виноградима – Крагујевац;

Рад у епархијској канцеларији.

2. јануар 2010:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Примио Новицу Јевтића, ктитора крагујевачке цркве Светог Димитрија.

3. јануар 2010 – Оци:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Примио децу из Крагујевца којима је поделио поклон пакете;

Учествовао на духовној трибини о хришћанским врлинама на којој је, у организацији Црквене општине у Рогојевцу, говорио Зоран Јелисавић, асистент Православног богословског факултета у Београду.

4. јануар 2010:

Служио Литургију у манастиру Благовештењу Рудничком и четрдесетодневни парастос монахињи Рафаили;

Присуствовао у Београду представљању књиге о патријарху Павлу – *Живот по Јеванђељу*.

5. јануар 2010:

Служио Литургију у крагујевачком Геронтолошком центру;

Примио уреднике јагодинске телевизије *Палма* ради припремања интервјуа за ову станицу.

6. јануар 2010 – Бадњи дан:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Прочитао Божићну посланицу медијским кућама;

Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

7. јануар 2010 – Божић:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу.

8. јануар 2010 – Сабор Пресвете Богородице:

Служио Литургију у храму Светог Пантелејмона у Станову – Крагујевац

9. јануар 2010 – Свети архиђакон и првомученик Стефан:

Служио Литургију у манастиру Дивостину;

Освештао камен темељац новог храма Светог деспота Стефана Лазаревића у Смедерској Паланци, у кругу градске болнице;

Посетио у болници игуманију манастира Драче Пелагију;

Посетио протојереја Милића Марковића, поводом крсне славе.

10. јануар 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Виноградима – Крагујевац;

Рад у епархијској канцеларији;

Посетио свештеника Александра Станковића, поводом крсне славе.

11. јануар 2010:

Служио Литургију у храму Светог Саве на Аеродрому – Крагујевац;

Рад у епархијској канцеларији.

12. јануар 2010:

Служио Литургију у храму Светог Пантелејмона у Станову – Крагујевац;

Састанци у Патријаршији СПЦ.

13. јануар 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара у Белошевцу – Крагујевац;

Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

14. јануар 2010 – Обрезање Господње и Свети Василије Велики:

Служио Литургију и пререзао славски колач у цркви Светог Василија Великог у Маршићу, поводом храмовне славе;

Служио бденије у манастиру Денковцу.

15. јануар 2010:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Барајеву;

Председавао седници архијерејских намесника и представника Одбора за веронауку Шумадијске епархије.

16. јануар 2010:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу.

17. јануар 2010:

Служио Литургију у храму Светог Димитрија у Лазаревцу током које је крстио малог Петра, сина лазаревачког свештеника Владимира Стојковића;

Присуствовао оснивачкој скупштини привредника општине Лазаревац.

18. јануар 2010 – Крстовдан:

Служио Литургију и Велико водоосвећење у храму Светог Саве на Аеродрому – Крагујевац;

Посетио оболелог протојереја Рада Вимбаша;

Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

19. јануар 2010 – Богојављење:

Служио Литургију и Велико водоосвећење у Саборној цркви у Крагујевцу;

Учествовао у богојављенским свечаностима на Шумаричком језеру у Крагујевцу;

Посетио оболелу игуманију драчку Пелагију и оболелу сестру Јустину из манастира Ралетинца у болници.

20. јануар – Сабор светог Јована Крститеља:

Саслуживао на Литургији у манастиру Жичи и учествовао у прослављању крсне славе Господина Христоса, епископа жичког;

Пререзао славски колач сестри Магдалини (Божовић);

Посетио др Радета Николића, поводом крсне славе;

Посетио протојереја ставрофора Зарију Божовића, поводом крсне славе.

21. јануар 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви.

22. јануар 2010:

Саслуживао на Литургији у Саборној цркви у Београду и учествовао у раду Изборног сабора СПЦ.

23. јануар 2010:

Саслуживао Његовој светости Господину Иринеју, новоизабраном патријарху српском, на Литургији у Саборној цркви у Београду, током које је устоличен нови патријарх.

24. јануар 2010:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Читао акатист Чудотворној икони Богородице Млекопитатељнице у Саборној цркви у Крагујевцу.

25. јануар 2010:

Служио Литургију у манастиру Каленићу поводом празника Чудотворне иконе Богородице Млекопитатељнице;

Посетио сестринство манастира Прерадовца и Манастирка.

26. јануар 2010:

Служио Литургију у храму Светог Димитрија у Сушици – Крагујевац;

Рад у епархијској канцеларији;

Освештао бронзани лик светог Саве који је постављен на место бившег Јевремовог конака у Крагујевцу (данас хотел *Дубровник*);

Освештао нови вртић *Сунце* у саставу Дечије установе *Јелица Обрадовић* у Младеновцу;

Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу;

Учествовао на Светосавској академији у крагујевачком *Књажевском театру*.

27. јануар – Свети Сава:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Пререзао сла-ске ко-
лаче у Првој и Другој
крагујевачкој гимназији
и у Основној школи *Свети Сава* у Виноградима
– Крагујевац;

Учествовао на Светосавској академији у београдском *Сава центру*.

28. јануар 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;

Освештао темеље за нови парохијски дом у Горњем Катуну;

Посетио обновљени парохијски дом у Варварину и цркву у обнови у Доњем Катуну.

29. јануар 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Виноградима – Крагујевац;

Посетио, у пратњи градоначелника Крагујевца Верољуба Стевановића, манастир Прерадовца;

Примио др Владу Вукчевића из Лос Анђелеса и одликовао га Орденом *Светог Симеона Мироточивог*.

30. јануар 2010:

Служио Литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

Посетио, са гостима из Лос Анђелеса, оплначку и Карађорђеву цркву у Тополи, храм Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу и крагујевачку Богословију.

31. јануар 2010:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Барајеву током које је крстио Саву и Милицу, близанце барајевског свештеника Владимира Димића.

ДЕЧИЈА СТРАНА

“КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ СИН С ЦАРЯ”

БЛАГОВЕСТИ

Благовести славимо 7. априла. Тог дана, анђео је објавио Деву Марију да је Бог одабрао њу да донесе на свет Спаситеља:

“Радуј се, благодатна! Господ је с тобом, благословена си ти међу женама!” А она видевши га, уплаши се од речи његове и мишљаше: Какав би ово био поздрав? “Не бој се, Марија, јер си нашла благодат у Бога! И ево зачећеш и родићеш сина, и наденућеш му име Исус. Он ће бити велики, и назваће се Син Вишњеге, и даће му Господ Бог престо Давида оца његова; и цароваће над домом Јаковљевим вавек, и царству његову неће бити краја.” А Марија рече анђелу: “Како ће то бити кад ја не знам за мужа?” И одговарајући анђео рече јој: “Дух Свети доћи ће на тебе, и сила Вишњеге осениће те; зато и оно што ће се родити биће свето, и назваће се Син Божији. И ето, Јелисавета рођака твоја, и она заче сина у старости својој, и ово је шети месец њој, коју зову нероткињом. Јер у Бога је све могуће што каже.” А Марија рече: “Ево слушкиње Господње, нека ми буде по речи твојој.” И анђео отиде од ње.

Овај празник зовемо Благовести, јер је то објава најсјајније вести коју је људски рок икад чуо: долазак Бога на свет и, што је важније, у наше животе, да савлада грех и смрт за нас, да нас учини синовима и кћерима Божијим, наследницима Његовог вечног Царства.

Ако постоји лоша вест да је читав свет кренуо наопако, не бојте се, јер постоји и добра вест о Ономе који му може вратити здравље. Ако постоји лоша вест о човековом греху, кривици и зебњи, ту је и добра вест о љубави Спаситеља који каже да неће одбацити онога који му приђе. Ако постоји лоша вест о човековим слабостима, његовој неспособности да оствари своје потенцијале, ту је и добра вест о Богу који воли и брине, Богу који долази да би био са нама у нашим патњама, да нас ојача, утеши и окрепи. *Не бој се, јер ја сам са тобом; не плаши се, јер сам ја Бог твој; укријепићу те и помоћи ћу ти, и подупријећу те десницом правде своје* (Исаија 41, 10). Ако постоји лоша вест о смрти, ту је и добра вест о васкрслом Христу, који смрћу својом прегази смрт да упокојенима подари вечни живот.

То је заиста највећа, најбоља и најрадоснија вест о љубави Божијој, коју нам Он дарује у Христу. То је и највећа тајна наше вере: Бог је постао човек!

Данас је почетак нашег спасења и откривење вечне тајне; Син Божији Син Деве постаје, А гаврило благодат објављује. С тога запевајмо и ми с њим Богородици: *Радуј се благодатна, Господ је с тобом!*

(празнични тропар, глас четврти)

Дејан Мандеиц - Благовести

САДАШЊОСТ И БУДУЋНОСТ

Људи пропуштају радост садашњости јер живе у будућности. Можемо да планирамо и надамо се будућности, али погрешно је позајмљивати сутрашњу невољу, која можда никад неће доћи, бринути се и додавати је терету данашњице. *Не брините се, дакле, за сутра, јер сутра бринуће се за се. Доста је сваком дану зла свога* (Мт 6, 34).

Када су на почетку школске године гимназијалцу дали књигу за алгебру, он баци поглед на последње поглавље и виде сложене задатке које није умео ни започети. Био је спреман да сасвим одустане; али, како је година одмицала, он је схватао да ако вредно учи по једно поглавље сваког дана, кад буде стигао до тешких задатака на крају књиге, моћи ће да их реши.

АНЂЕЛИ

Постојање анђела говори нам да Бог непрестано и тајно интервенише у животима Његове деце, да би их водио, тешио, ојачао и штитио. Анђели нам говоре да наш свемир није затворен већ увек отворен за Божији брижан утицај. Анђели нам говоре да универзум није само материјалне природе; у њему има и нешто више од материјализма; ту је дух, Бог, Његови анђели помагачи. Анђели су Божији духови помагачи, послани да служе ради оних који ће примити спасење.

Анђели нису само гласници, већ и заштитници. Када је Данило био у лављој јазбини, штитио га је анђео. Када је Петар био у тамници, анђео је дошао да га ослободи. Једна од улога Божијих анђела, осим да величају Бога, јесте да нас штите.

Свети Јован Златоусти говори о анђелима чуварима и пореди их са војскама постављеним у градове на граници царства коју морају да бране од непријатеља.

Црквени оци јасно нас уче да свака крштена особа ужива заштиту и савете сопственог анђела који му је дат на крштењу.

Павле Аксентијевић - Анђео Господњи

ПОЗНАЈЕМ

Када хришћанин каже: “Верујем у Бога”, он не тврди да разуме све у вези Бога. Госпођу Ајнштајн су једном приликом питали да ли разуме теорију релативитета њеног мужа. “Не”, рекла је она, “не разумем његову теорију релативитета, али познајем свог мужа.”

Слично томе и ја, као хришћанин, не разумем све о Богу, “чији путеви нису моји путеви”, али познајем Бога. Ја познајем Њега у Христу. Ја знам да ме Он воли. Знам да је Он сишао са Неба због мене. Знам да је Он дао свој живот за мене. Уз све то, сасвим безбедно могу да верујем да без обзира шта Он дозволи да ме задеси, постоји смисао, разлог и љубав иза тога: Бог је смисао, Бог је разлог, и Бог је љубав.

СВЕТО ПРИЧЕШЋЕ

Заиста, заиста, кажем вам, ако не једете тела Сина човечијег и не пијете крви његове, немате живота у себи. Ко једе моје тело и пије моју крв – има живот вечни, и ја ћу га васкрснути у последњи дан. Јер моје тело је право јело, и моја крв је право пиће. Ко једе моје тело и пије моју крв . остаје у мени и ја у њему (По Јовану 6, 53-56).

Ми примамо у себе свемогућег Бога. Унутар нас примамо Њега, који је у стању да вам пружи све што вам треба. Ми унутар себе примамо, пише свети Јован Златоусти, исто тело нашег Господа које беше рођено у јаслама у Витлејему, исто тело које је ходало по Галилејском мору, исто тело које беше разапето и које васкрсе из гроба, исто тело које се узнело на небо и сада седи са десне стране Бога Оца. Постоји ли у животу сила већа од тога?

ВЕЛИКИ ОБЛАК СВЕДОКА

У Православној Цркви постоји јако осећање заједништва. Православни хришћани никада се не моле сами. Молимо се заједно са свим свецима који су умрли. Не молимо се као појединци већ као чланови Христовог Тела, тј. Цркве. Молимо се са свим апостолима, анђелима, мученицима и светцима. Они су присутни на свакој литургији као што описује иконографија наше Цркве. Око лика Христовог у куполи окупљени су анђели, апостоли, светци и мученици на зидовима. Сви они чине Победоносну Цркву на небу. Затим ми, заједница, на поду цркве представљамо војску Цркве на земљи. Тако се око Христа у куполи окупља за сваку Литургију читава Црква, она небеска и она на земљи.

Психијатар са клинике Мејо једном је рекао да кад седи у соби са неким пацијентом, он сматра да нису сами. Иза пацијента, каже он, стоје, као грчки хор, сви људи са којима је пацијент икад живео. Сви они су у соби са њим, јер су оставили неизбрисив печат на личност пацијента, било добар или лош.

Православна Црква нас подсећа да ми, православни хришћани, нисмо сами. Иза нас стоји облак сведока. На пример, иза нас су 318 црквених отаца који су присуствовали Првом васељенском Сабору. Они су дошли, носећи ожиљке мучеништва, неки са једним оком, неки са једном руком. Дошли су из целог царства да посведоче истину у коју су веровали: да је Исус Христос Господ.

Ти мученици стоје иза нас. А иза њих стоје други: Петар, Атанасије, Игњатије, Поликарп, Павле, Јован Златоусти – читава војска племенитих мученика који су се радовали, јер су се убрајали у вредне патње за име Христа.

Као хришћани, сви ми смо “бакљоноше”. Примили смо светлост живота из њеног извора, Бога. Бакљу нам је предао дуги низ верника, који се протеже уназад до самог Христа – апостоли, мученици, свеци. Наша је привилегија и дужност да је пренесемо другима.

ВЕЛИКИ ПОСТ - ПРОЛЕЋЕ ДУШЕ

Убрзо ће се отопити снег у северним крајевима. Трва ће озеленети. Веверице, пуноглавци и жабе пробудиће се из зимског сна. Висибакe и лалe ће процветати, а дрвeће покрити пупољци. Земља оживљава, а природа као да изнова проналази ону стваралачку силу која је описана у књизи Постања.

Шта то тера земљу да оживи? Пролеће, наравно! Али, шта је то у пролећу што тера земљу да оживи? Највећа тајна пролећа је сунце! Пролеће је међувреме када земља мења свој положај, и окреће север ка великом извору топлоте и светлости: сунцу. Пролеће је време када наша хемисфера просто прелази у положај где сунце доноси нови живот.

Значајно је да Велики пост у северним крајевима долази у исто време са пролећем. Мислим да се у тој срећној подударности налази дивна лекција за нас. Велики пост, за све нас, треба да буде период када се стављамо у положај где најбоље ствари могу да нам се догоде. За православне хришћане тај положај је присуство Христа, где сунце Његове љубави може да обасја наше суве душе и изазове право буђење, право пролеће душе и цветање хришћанских врлина у нама. За све нас, Велики пост треба да буде време окретања ка Извору моћи и новог Живота кроз свакодневне молитве, добра дела, читање духовног штива, а пре свега кроз учествовање у Светој Литургији и светим тајнама. Труд и подвижништво су неопходни предуслови за све хришћане који трагају за светлошћу Васкрсења и који желе да их та светлост обасја. Да бисмо доживели велику радост, Христову победу над смрћу, неопходно је да прођемо кроз један период уздржавања и самосмиривања.

Црквена службена књига за Велики пост (Посни Триод) назива овај период духовним пролећем које цвета плодовима Духа, а то су ...љубав, радост, мир, дуготрпљење, честитост, доброта, вера, кротост, уздржљивост (Галатима 5, 22).

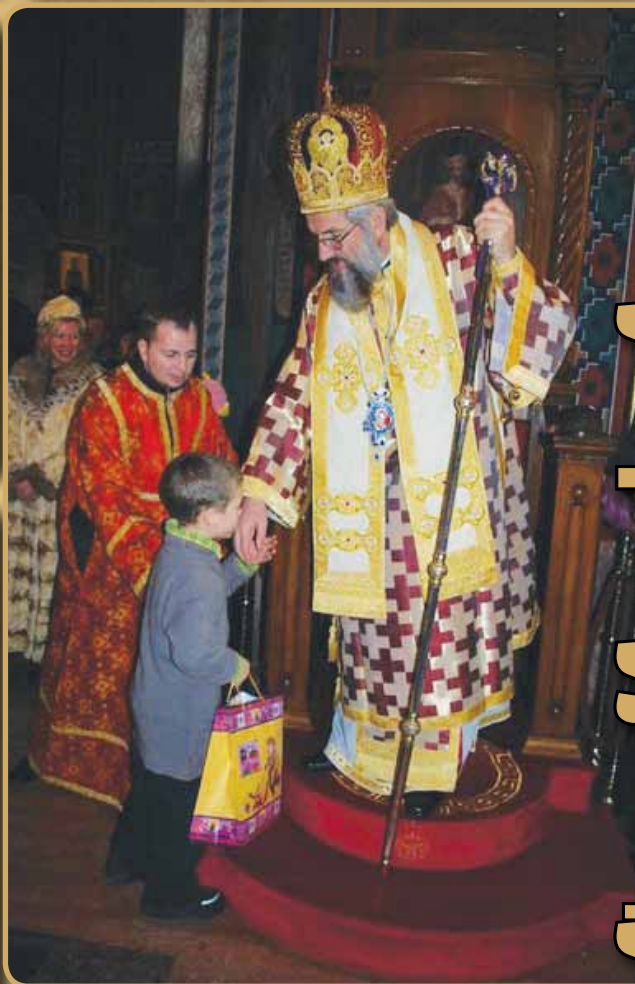
Зато је потребно да и ми, у складу са својим снагама и благословом Цркве, узмемо учешћа у великопосном животу.

Господе и владару живота мога, дух лењости, мрзовоље, властољубља и празнословља не дај ми. Дух целомудрености, смиреноумља, трпљења и љубави, даруј мени, служи твоје. О, Господе Царе, даруј ми да сагледам своје грехове, и да не осуђујем брата свога, јер си благословен у векове векова. Амин.

(великопосна молитва светог Јефрема Сирина)

фото
репортажа

Проснава-светоу
Саве-у-Крагујевцу

Архимандрит Зинон

БЕСЕДЕ ИКОНОПИСЦА

Каленик

ускоро у издању Каленића
Архимандрит Зинон

БЕСЕДЕ
ИКОНОПИСЦА

ЕДИЦИЈА ЗОГРАФ

Каленик

ИКОНЕ

И ТАЈНОВИТИ ИЗВОРИ ХРИШЋАНСТВА

РИЧАРД ТЕМПЛ

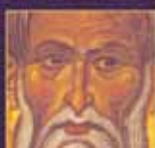
Каленик

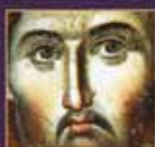
ЈОРГОС КОРДИС

ФАЈУМСКИ
ПОРТРЕТИ

И
ВИЗАНТИЈСКА
ИКОНА

Каленик

ЈОРГОС КОРДИС

У ритму

Етос диније у византијском иконопису

Каленик